

SWEDISH
ENVIRONMENTAL
PROTECTION
AGENCY

SKRIVELSE
2025-02-27

Ärendenummer:
NV-25-002743

Budgetunderlag 2026-2028

Sammanfattning

Naturvårdsverkets grunduppdrag är brett och förväntningarna på myndigheten är stora. Det krävs kraftiga utsläppsminskningar av koldioxid och andra växthusgaser under de kommande årtionena, liksom åtgärder för att stoppa förlusten av biologisk mångfald och stärka resurseffektiviteten. Den gröna omställningen behöver ske utan att nya miljöproblem skapas. Frågor om säkerhet, beredskap och försörjningstrygghet är fortsatt mycket aktuella.

Statskontoret gjorde under 2024 en genomlysning av Naturvårdsverkets verksamhet och konstaterar att Naturvårdsverket i allt väsentligt fullgör sitt uppdrag men att det finns utvecklingsområden. De pekade särskilt på att vi måste stärka kontrollperspektivet i bidragsgivningen av Klimatklivet och hantera de snabbt ökade uppgifterna som rör tillsyn inom främst producentansvar där avsatta resurser för tillsynen är betydligt lägre än det bedömda behovet.

Statskontorets konstaterar också att den finansiella styrningen av Naturvårdsverket är komplex och ryckig. Verksamheten finansieras i stor utsträckning av sakanslag som i huvudsak finansierar köp av tjänster och transfereringar men även delar av myndighetens förvaltningsutgifter. Finansiering av förvaltningsutgifter med sakanslag gör det svårt att planera och prioritera verksamhet som är effektiv på lång sikt. Naturvårdsverket föreslår därför i detta budgetunderlag att en överföring av medel görs från sakanslag som finansierar permanenta förvaltningsuppgifter till förvaltningsanslaget (1:1). Det är dock viktigt att ha kvar möjligheten att finansiera till exempel tillfälliga satsningar och verksamhet som är under uppbyggnad inom sakanslagen, för att medge en önskvärd flexibilitet i regeringens styrning av verksamheten.

Behovet av förstärkning på förvaltningsanslaget är stort. Antalet regeringsuppdrag ligger på en fortsatt hög nivå och myndigheten har även nya förvaltningsuppgifter, till exempel inom den utökade utsläppshandeln och inom avfallsområdet. Många av kraven som ställs på verksamheten är EU-styrda och därför inget som myndigheten kan prioritera bort.

Effektiva och förutsägbara miljöprovningar har identifierats som en väsentlig del för att stimulera grön omställning och myndigheten arbetar fortsatt för att utveckla vårt eget arbetssätt, samverka med andra myndigheter för en effektiv användning av statens resurser, och aktivt bidra till utvecklingen i stort. Även utveckling av tillsynsvägledning är fortsatt viktig, inte minst för att ge bättre förutsättningar för likriktad kravnivå och regeltillämpning i hela landet. Resurser för myndighetens egen tillsynsverksamhet, framför allt inom producentansvar, behöver förstärkas för att motsvara behovet och ge förutsättningar för mer riktad tillsyn. Det behövs också ytterligare medel för att säkra utveckling och förvaltning av en nationell digital lösning för inlämning av företags miljörapportering.

Informationssäkerheten behöver stärkas för att skydda verksamheten och dess information, och vi behöver bygga upp förmågan att hantera ökade cybersäkerhetshot. Rollen som beredskapsmyndighet ställer också krav på

myndighetens förmåga att motstå hot och risker, hantera fredstida kriser samt utföra sina uppgifter i ett läge av höjd beredskap.

De satsningar som gjordes under 2022–2024 för införandet av nya och kraftigt förändrade producentansvar samt minskad nedskräpning tog slut 2024.

Verksamheten kopplad till de nya kraven inom producentansvar har övergått i ordinarie drift och har löpande förvaltningsuppgifter med höga kostnader som behöver finansiering.

Överföring av medel från sakanslag till förvaltningsanslaget samt de förstärkningar som föreslås på förvaltningsanslaget är det Naturvårdsverket anser vara högst prioriterat för att kunna upprätthålla en ändamålsenlig verksamhet.

Det är också viktigt med en stabil och hög nivå på anslaget för skötsel av värdefull natur (1:3). En högre långsiktig grundnivå för skötsel är absolut nödvändig om Sverige ska fortsätta skydda värdefull natur. Annars riskerar viktiga effekter av att naturen skyddas, till exempel för biologisk mångfald och friluftsliv, att utebli.

Även för anslaget klimatinvesteringar (1:16) föreslår vi fortsatt förstärkning och en utveckling av anslagens användningsområde. Klimatomställningen kräver investeringar och det finns stor potential i ny teknik. Anslaget bör ses i ett större sammanhang, där Klimatklivet bidrar till att öka Sveriges attraktionskraft och konkurrenskraft för nya gröna investeringar. I en orolig omvärld utgör Klimatklivet dessutom en komponent för att öka Sveriges beredskap i en kris då det bidrar till att den inhemska produktionen av bland annat biogas stärks.

Sammanfattningsvis skapar satsningar inom myndighetens ansvarsområde inte bara klimat- och miljönytta utan också synergier med andra samhällsmål som hälsa, beredskap, landsbygdsutveckling, konkurrenskraft och sysselsättning.

Innehåll

SAMMANFATTNING	2
1. FRAMSTÄLLAN	6
2. FINANSIERINGSÖVERSIKT	7
3. FÖRSLAG TILL FINANSIERING	9
3.1 Utgiftsområde 20 Klimat, miljö och natur	9
3.1.1 Förvaltningsanslaget	9
3.1.2 Anslaget 1:2 Miljöövervakning m.m.	29
3.1.3 Anslaget 1:3 Åtgärder för värdefull natur	34
3.1.4 Anslaget 1:4 Sanering och återställning av förorenade områden	43
3.1.5 Anslaget 1:5 Miljöforskning	47
3.1.6 Anslaget 1:11 Åtgärder för havs och vattenmiljö	48
3.1.7 Anslaget 1:13 Internationellt miljösamarbete	49
3.1.8 Anslaget 1:14 Skydd av värdefull natur	50
3.1.9 Anslaget 1:16 Klimatinvesteringar	53
3.1.10 Anslaget 1:21 Åtgärder inom ramen för den sociala klimatfonden	56
3.2 Utgiftsområde 17 Kultur, medier, trossamfund och fritid	56
3.2.1 Anslaget 13:3 Stöd till friluftorganisationer	56
3.3 Utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel	56
3.3.1 Anslaget 1:7 Ersättning för viltskador m.m.	56
3.3.2 Förebyggande av rovdjursskador inom rennäringen	58
3.3.3 Anslaget 1:27 Åtgärder för beredskap inom livsmedels- och dricksvattenområdet	59
3.4 Utgiftsområde 27 Avgiften till Europeiska unionen	60
3.4.1 Anslaget 1:1 Avgiften till Europeiska unionen	60
4. REDOGÖRELSE FÖR AVGIFTSBELAGD VERKSAMHET	62
4.1 Avgiftsbelagd verksamhet där intäkterna disponeras	62
4.1.1 Kväveoxidavgiften (NOX)	62
4.1.2 EU:s miljölednings- och miljörevisionsordning (EMAS)	63
4.1.3 Kadmiumfonden	63
4.1.4 Nedskräpningsavgifter	63
4.1.5 Årsavgift för producentansvar insamling förpackningar	64
4.1.6 Utvecklingssamarbeten m.m. (tjänsteexport)	64
4.1.7 Jägarregistret	65
4.1.8 Avgifter för tillsyns- och marknadskontroll kopplat till retursystemet för plastflaskor och metallburkar	65
4.2 Avgiftsbelagd verksamhet där intäkterna ej disponeras	65
4.2.1 Övrig offentligrättslig verksamhet	65
4.2.2 Ansökningsavgifter	66
4.2.3 Avgifter för provning och tillsyn enligt miljöbalken	67

5.	ÖVRIGA VILLKOR	68
5.1	Låneram och investeringar	68
5.2	Räntekontokredit	69
5.3	Undantag från ekonomiadministrativa regelverk	70
6.	BEMYNDIGANDETABELLER	72

1. Framställan

Naturvårdsverket framställer att regeringen beslutar att

- föreslå riksdagen att för budgetåren 2026–2028 tilldela myndigheten anslag i enlighet med tabellen i kapitel 2
- överföra medel från sakanslagen 1:2, 1:3, 1:4 och 1:14 till förvaltningsanslaget i enlighet med våra förslag i kapitel 3
- fastställa de finansiella villkor som framgår av våra förslag till anslagsfinansiering i kapitel 3
- år 2026 tilldela en låneram på 145 mnkr
- fastställa en kredit på räntekontot i Riksgäldskontoret på 18 mnkr.

Myndigheten har prövat ändamålsenligheten i de regler som styr verksamheten och ser, utöver det som redan aviserats av regeringen, behov av nedan författningsändringar för att kunna genomföra planerad verksamhet under den aktuella tidsperioden. Vi föreslår att regeringen beslutar om

- tillägg i anslaget *1:4 Sanering och efterbehandling av förorenade områdets ändamål*
 - att anslaget får användas för hantering av fordringar avseende illegala gränsöverskridande avfallstransporter
 - att anslaget får användas att upptäcka miljö- och hälsorisker med PFAS.

Beslut om budgetunderlag har fattats av generaldirektören Johan Kuylenstierna efter föredragning av handläggare Moa Hellsing. Vid den slutliga handläggningen har även avdelningscheferna Karin Dunér, Ingela Hiltula, Stefan Nyström, Håkan Svaleryd, Berit Oscarsson, Marie Uhrwing samt tillförordnade avdelningscheferna Ingrid Ededahl och Sara Beckman deltagit.

Beslutet har fattats digitalt och saknar därför namnunderskrifter.

Johan Kuylenstierna

Moa Hellsing

2. Finansieringsöversikt

Naturvårdsverket föreslår följande finansiering för åren 2026–2028 i 2025 års prisnivå. I efterföljande kapitel beskriver vi våra förslag till anslagsfinansiering, redogör för den avgiftsbelagda verksamheten samt belyser övriga villkor. Se bilaga 1 för finansieringsöversikt där förslag till överföringar framgår.

Utgiftsområde, anslag, anslagspost (tkr)	Utfall 2024	Prognos 2025	Beräkning 2026	Beräkning 2027	Beräkning 2028
17, 13:3,10 Stöd till friluftorganisationer	97 785	104 785	104 785	104 785	97 785
20, 1:1, 1 Naturvårdsverket	629 317	651 691	802 000	835 000	832 000
20, 1:2, 1 Miljöövervakning m.m.	221 094	226 814	253 000	266 000	260 000
20, 1:2, 4 Klimatpolitiska handlingsplanen	22 950	20 000			
20, 1:2, 6 Bidrag till ideella miljöorganisationer	19 000	9 000	9 000	9 000	9 000
20, 1:2, 9 Delegation cirkulär ekonomi	3 519	5 000	5 000	5 000	5 000
20, 1:3, 2 Kostnader för skötsel av skyddade områden m.m.	1 165 966	1 262 035	2 506 000	2 733 000	2 931 000
20, 1:4, 1 Sanering och efterbehandling	570 418	737 318	866 000	956 000	956 000
20, 1:4, 5 Hantering av visst farligt avfall	1 178	50 000	50 000	50 000	50 000
20, 1:5, 1 Miljöforskning	94 319	93 825	93 825	93 825	93 825
20, 1:11, 1 Åtgärder för havs- och vattenmiljö	37 330	30 000	30 000	30 000	30 000
20, 1:13, 1 Bilateralt miljösamarbete	28 409	29 400	29 400	29 400	29 400
20, 1:13, 2 Utveckling av den internationella klimatpolitiken		15 000	15 000	15 000	
20, 1:14, 1 Skydd av värdefull natur	1 649 701	1 160 700	1 700 000	1 900 000	2 100 000
20, 1:16, 1 Stöd till klimatinvesteringar	2 280 186	3 370 000	3 425 000	3 425 000	3 425 000
20, 1:16, 6 Administration, del till NV	74 139	75 000	80 000	80 000	80 000
20, 1:16, X Ny ap med dispositionsrätt för Tillväxtverket			200 000	200 000	
20, 1:21 Åtgärder inom ramen för den sociala klimatfonden		10 000	800 000	800 000	800 000
23, 1:7, 1 Bidrag förebygga skador på annat än renar och...	43 604	47 778	53 000	57 000	61 000
23, 1:7,2 Finansiering av uppdrag till Viltskadecenter			7 000	7 000	7 000
23, 1:27, X Investeringsprogram för avlopp och avfall			50 000	200 000	350 000
27,1:1, 2 Avgiften till EU	2 706 640	2 196 217	2 200 000	2 100 000	2 000 000
Summa anslag	9 645 557	10 094 245	13 279 010	13 896 010	14 117 010
Jägarregistret	16 588	16 300	16 000	16 000	16 000
Avgifter som disponeras					
Kväveoxidavgifter (Nox)	10 924	11 528	12 810	17 094	17 094
Kadmiumfonden	700	735	0	0	0
Nedskräpningsavgifter	1 332	3 270	6 270	6 892	6 892

Utgiftsområde, anslag, anslagspost (tkr)	Utfall 2024	Prognos 2025	Beräkning 2026	Beräkning 2027	Beräkning 2028
Årsavgifter insamling förpackningar	2 500	2 500	2 500	2 500	2 500
Tillsynsavgifter retursystem	4 014	3 846	3 846	3 846	3 846
Tjänsteexport	425	180	0	0	0
EMAS	84	50	50	50	50
Övriga intäkter som disponeras	124 875	110 000	110 000	110 000	110 000
Summa avgiftsintäkter och övriga intäkter som disponeras	161 442	148 409	151 476	156 382	156 382
Summa anslag och intäkter som disponeras	9 806 999	10 242 654	13 430 486	14 052 392	14 273 392
Avgiftsintäkter som redovisas mot inkomstitel	26 769	27 588	29 026	30 985	32 485

3. Förslag till finansiering

I detta kapitel beskriver vi Naturvårdsverkets förslag till finansiering med anslag. Beräkningarna utgår från de anslag och anslagsposter som myndigheten disponerar enligt uppgifterna i Hermes.

Naturvårdsverket har många viktiga uppdrag inom ett brett spann och resursbehoven är följaktligen stora. Syftet med detta kapitel är att fästa regeringens uppmärksamhet på områden där myndigheten ser behov av långsiktig finansiering.

Som Statskontoret konstaterar i sin analys av Naturvårdsverket hösten 2024 är den finansiella styrningen av myndigheten komplex och ryckig. Naturvårdsverket disponerar och förvaltar flera anslag som medför förvaltningsadministrativa utgifter. För att öka transparensen och effektivisera den långsiktiga planeringen bör dessa utgifter finansieras med förvaltningsanslaget. Vi föreslår därför en budgetmässig justering för att flytta medel från berörda anslag till förvaltningsanslaget.

Vi vill särskilt betona hur angeläget det är att behoven på förvaltningsanslaget tillgodoses och överföring av medel från sakanslag görs innan andra anslag förstärks.

3.1 Utgiftsområde 20 Klimat, miljö och natur

3.1.1 Förvaltningsanslaget

Förslag till överföring från sakanslag till förvaltningsanslaget

Naturvårdsverket föreslår överföring från sakanslag till förvaltningsanslag för att finansiera permanenta förvaltningsuppgifter om totalt 124 mnkr i 2025 års prisnivå enligt fördelningen nedan. Se bilaga 1 för finansieringsöversikt där förslag till överföringar framgår.

Från anslag (tkr)	Förvaltningskostnader egen personal och köpta tjänster	Gemensamma it-stöd	Totalt, avrundat
1:2	47 000	1 739	49 000
1:3	37 500 ¹	3 330	41 000
1:4	10 000 ²	2 625	13 000
1:14	18 000	3 136	21 000

¹ Inkl. tillfälliga satsningar på våtmarker samt arbetet med invasiva främmande arter som föreslås permanentas

² Inkl. tillfällig finansiering för arbetet med regeringsuppdrag om PFAS och sediment som föreslås permanentas

Från anslag (tkr)	Förvaltningskostnader egen personal och köpta tjänster	Gemensamma it-stöd	Totalt, avrundat
Summa förslag, avrundat	113 000	11 000	124 000

Skälen för våra förslag till överföring av sakanslag till förvaltningsanslaget utvecklas nedan.

Statskontoret konstaterar i sin rapport *Stärkta förutsättningar för Naturvårdsverket* att den finansiella styrningen av Naturvårdsverket är komplex och ryckig, verksamheten finansieras i stor utsträckning av sakanslag varav vissa har varierat kraftigt över tid. Statskontoret bedömer att regeringen behöver öka förutsägbarheten och långsiktigheten i finansieringen och föreslår att regeringen bör vidta åtgärder för att i större utsträckning finansiera förvaltningsuppgifter med förvaltningsanslaget. I det ingår att pröva om medel ska flyttas från sakanslag till förvaltningsanslag.

Vi föreslår att medel som idag finansierar personal och konsulter som utför permanenta uppgifter överförs till förvaltningsanslaget, i enlighet med Statskontorets bedömningar. Sakanslagen finansierar också gemensamma it-stöd utifrån en fördelningsmodell, dessa medel föreslås därför också föras över till förvaltningsanslaget.

Vi vill dock betona vikten av att regeringen har kvar möjligheten att finansiera följande på sakanslagen för att medge en önskvärd flexibilitet i sin styrning:

- Tillfälliga satsningar
- Ny verksamhet under en uppbyggnadsfas
- Anslagsspecifika it-stöd

I vårt förslag till överföring av medel från sakanslag till förvaltningsanslaget har vi även exkluderat anslag där det redan finns en tydligt avsatt del för administration. Dessa är Klimatklivet, sociala klimatfonden och investeringsprogrammet för avlopp och avfall. För dessa anslag finns också ett tydligt slutår angivet för satsningarna, vilket motiverar att fortsatt avskilja administrativa medel från förvaltningsanslaget.

Behov av förstärkning av förvaltningsanslaget

Naturvårdsverket föreslår att myndighetens förvaltningsanslag tilldelas 802 mnkr 2026, 835 mnkr 2027 samt 832 mnkr 2027. Vi utgår ifrån de inrapporterade beloppen i Hermes. Eventuellt anslagssparande eller utnyttjande av anslagskredit har inte beaktats.

Anslagspost (tkr)	Tilldelat 2025	Beräkning 2026	Beräkning 2027	Beräkning 2028
ap. 1 Naturvårdsverket	651 691	664 521	672 184	650 167
<i>Förstärkning</i>		<i>137 500</i>	<i>162 500</i>	<i>182 000</i>

Summa, avrundat	802 000	835 000	832 000
------------------------	----------------	----------------	----------------

SKÄLEN FÖR VÅRT FÖRSLAG

För 2026–2028 behövs en förstärkning jämfört med nivåerna i Hermes. Under 2024 genomförde Statskontoret på uppdrag av Klimat- och näringslivsdepartementet en analys av Naturvårdsverket. I rapporten framkommer att Naturvårdsverket är en i grunden välskött myndighet. I analysen konstaterar Statskontoret att många olika satsningar ska rymmas på myndighetens förvaltningsanslag och att regeringen behöver öka **förutsägbarheten** och **långsiktigheten** i Naturvårdsverkets finansiering.

Naturvårdsverket noterar att den tillfälliga satsningen på **effektiv prövning och tillsynsvägledning** förlängs vad gäller prövning och permanentas, vilket vi välkomnar. Vi kan dock konstatera att behoven för tillsynsvägledning kvarstår och samlat är större än den nu anslagna permanenta nivån.

Naturvårdsverkets medelsbehov för att förenkla **företagens miljörapportering** har också ökat. Detta på grund av att kostnader oundvikligen uppstår hos den myndighet som utvecklar och förvaltar den nya digitala lösningen.

Vi noterar också förstärkningen för arbetet med **civil beredskap** men bedömer att det kommer att krävas ytterligare medel för att möta regeringens förväntningar.

De kommande åren är det viktigt att myndigheten får täckning för de kostnader som avser den **tillsyn och tillståndsprövning som finansieras av verksamhetsutövare**. Här behövs en permanent förstärkning för att Naturvårdsverkets ska få förutsättningar att bedriva arbete med tillsyn och prövning på ett effektivt sätt och i den omfattning som motsvarar verksamhetsutövarnas erlagda tillsyn- och tillståndsavgifter. Vi har också ett stort finansieringsbehov av ökande **förvaltningsavgifter** kopplat till **avfallstransporter** och de nya kraven inom **producentansvar**.

Förväntningarna på myndigheten ökar också för varje år när det gäller det svenska genomförandet av många olika **EU-rättsakter**. Inom **cirkulär ekonomi** kommer det att innebära mycket arbete de kommande åren, och även genomförandet av **naturrestaureringsförordningen** blir arbetskrävande för myndigheten.

Våra förslag till förstärkning fördelar sig i prioriteringsordning enligt tabellen:

Förslag till förstärkning (tkr)	Beräkning 2026	Beräkning 2027	Beräkning 2028
Miljöprövning och tillsynsvägledning	3 500	3 500	10 000
Digitalisering tillsynsvägledning		20 000	20 000
Förenkla företagens miljörapportering	9 000	11 000	20 000
Civil beredskap	15 000	19 000	24 000
Cybersäkerhet	10 000	10 000	10 000

Förslag till förstärkning (tkr)	Beräkning 2026	Beräkning 2027	Beräkning 2028
Tillsyn och tillståndsprövning* som finansieras genom avgifter	24 000	28 000	28 000
CBAM och EU:s utsläppshandelssystem	5 000	5 000	5 000
Förvaltningsuppgifter inom producentansvar och avfallstransporter	31 000	31 000	31 000
Analys av EU:s klimatpolitik ur ett svenskt perspektiv	7 000	7 000	7 000
Arbete med naturrestaureringsförordningen	5 000	5 000	5 000
Ökad effektivitet och produktivitet med hjälp av AI	10 000	5 000	4 000
Expertstöd och svenskt genomförande för cirkulär ekonomi	18 000	18 000	18 000
Summa förslag	137 500	162 500	182 000

* avseende producentansvar och gränsöverskridande avfallstransporter

Skälen för våra förslag till respektive tabellrubrik utvecklas i avsnitten nedan.

Miljöprövning och tillsynsvägledning

Vi välkomnar att nuvarande satsning förstärks och permanentas från och med 2027 men konstaterar att den behöver omfatta **både miljöprövning och tillsynsvägledning**. Vi föreslår därför en ytterligare förstärkning med 3,5 mnkr 2026 och 2027 samt bedömer att 20 mnkr bör vara nivån 2028 och framåt. Utan en förstärkning kan inte Naturvårdsverket bidra till att höja tempot i tillståndsprövningarna då det inte blir möjligt att rekrytera och behålla den kompetens som behövs för att medverka till att den gröna omställningen görs effektivt och med iakttagande av miljöhänsyn, inte minst i norra Sverige.

Förslagen i utredningar såsom *Rätt för klimatet* (SOU 2022:21), *En klimatanpassad miljöbalk för samtiden och framtiden* (SOU 2021:21) och *Om prövning och omprövning - en del av den gröna omställningen* (SOU 2022:33) beskriver flera utmaningar och innehåller förslag till särskilda uppdrag för Naturvårdsverket. Ytterligare uppdrag föreslås i den nyligen presenterade utredningen *En ny samordnad miljöbedömnings- och tillståndsprövningsprocess* (SOU 2024:98). Myndigheten har dessutom återkommande fått i uppdrag att redovisa samlad statistik om miljöprövning, en uppgift som nu blir permanent.

Den klimatomställning som krävs innebär att många verksamheter kommer att behöva söka nya eller ändrade **miljötillstånd**. Naturvårdsverket deltar som **part eller remissinstans** i vissa miljöprövningar. Vi **vägleder** om olika frågor kopplat till prövningen såsom miljöbedömningar och hänsynsreglerna samt EU-krav på bästa tillgängliga teknik m.m. enligt Industriutsläppsdirektivet. Vi är samordnande myndighet för tillståndsprövningar som gäller gränsöverskridande miljöpåverkan, där vi ser en ökning av ärenden i takt med att exempelvis fler vindkraftsparker byggs i gränsnära områden. Vi bidrar till utvecklingen av systemet genom att delta som **experter** i utredningar, med stöd till andra myndigheter och till regeringen

både nationellt och inom EU. Förstärkningen behövs för att säkra att vi har tillräcklig och rätt kompetens för uppgifterna och för att kunna ge stöd till länsstyrelserna i deras arbete med miljöprövningar.

De kommande åren kommer takten i utvecklingsarbetet att öka vilket kommer att ställa krav på att processen utformas så att **tillståndsprövningen** effektivt bidrar till den **gröna omställningen**. Flera EU-rättsakter som nyligen har beslutats, till exempel kritiska råmaterialakten, nettonoll-förordningen och förnybartdirektivet, ställer krav på tillståndsprövningen, vilket bland annat innebär kortare handläggningstider för vissa verksamheter. Samtidigt pågår flera omfattande tillståndsprövningar av gruvor och större industrianläggningar, och fler förväntas de kommande åren. För att kunna delta i miljöprövningar i tillräcklig omfattning och samtidigt bidra i utvecklingsarbetet är det viktigt att myndigheten har tillräckliga **resurser** och att våra medarbetare har rätt **kompetens**. Vi behöver kunna sätta oss in i nya tekniker och processer och den miljöpåverkan som kan bli följden.

Som central **tillsynsvägladande** myndighet behöver Naturvårdsverket säkerställa att tillsynsmyndigheterna har förutsättningar att se till att befintliga regler och villkor följs. Det är av stor betydelse att få en **enhetlig regel tillämpning** i alla delar av landet och hos alla tillsynsmyndigheter. Den ambitionshöjning som regeringen skapat förutsättningar för genom nya regler, nya uppgifter och medel till myndigheten behöver vara varaktig.

Den förstärkning som skett under senare år har möjliggjort för Naturvårdsverket att arbeta strategiskt med tillsynsvägledning och utveckla nya arbetsätt.

Tillsynsmyndigheterna har nu förtroende för vårt arbete och Statskontoret ser i sin analys positivt på vårt arbete. Vi har även kunnat ta en aktiv roll kopplat till miljöbrott, särskilt genom riktad tillsynsvägledning rörande avfallbrottslighet.

Om förstärkningen till tillsynsvägledning upphör kommer det att få negativa konsekvenser för vår förmåga att ge tillsynsvägledning framöver och därmed vårt arbete för en mer enhetlig, effektiv och rättssäker tillsyn. Svenskt Näringsliv samt flera branschorganisationer, bland annat Återvinningsindustrierna, har lyft vikten av en enhetlig och effektiv tillsyn. Utifrån företagarnas perspektiv är en likvärdig och rättssäker tillsyn viktig då den stöder en sund konkurrens. Vi ser en trend att frågor förflyttas från prövning till tillsyn, dels genom förslag i olika utredningar om att prövningspliktiga verksamheter i stället ska bli anmälningspliktiga, dels i tillståndsärenden där frågor överförs till tillsynen att hantera, vilket gör det ännu viktigare att tillsynen och tillsynsvägledningen är tillräcklig och väl fungerande.

Digitaliseringen har stor potential att underlätta tillsynsvägledningens tillgänglighet, effektivisera och utveckla tillsynsuppföljningen både nationellt och på EU-nivå, samt öka möjligheterna att utröna effekterna av miljötillsynen. Tillsynsvägledning bidrar till en utveckling av miljötillsynen som gynnar både tillsynsmyndigheterna och företag genom att tillämpningen av lagstiftningen blir mer enhetlig och därigenom bidrar till likvärdiga konkurrensvillkor.

Naturvårdsverket arbetar sedan 2020 tillsammans med Havs- och vattenmyndigheten, Folkhälsomyndigheten, Jordbruksverket,

Kemikalieinspektionen och länsstyrelserna med att digitalisera tillsynsvägledning. Arbetet görs inom regeringsuppdrag (KN2023/00988, KN2024/02498) och är en fortsättning på det regeringsuppdrag om en enhetlig och effektiv tillsyn som vi redovisade i december 2023 (M2020/01034/Me).

Om vi ska kunna genomföra de **myndighetshetsgemensamma digitala lösningar** som kommer att föreslås och senare förvalta dem krävs ytterligare resurser. Nuvarande anslag räcker inte, det efterfrågade permanentandet av nuvarande förstärkning av tillsynsvägledning inräknat. Naturvårdsverket, som avser att ta rollen som ansvarig myndighet för digitalisering av tillsynsvägledning om finansieringen kan säkerställas, föreslår därför en förstärkning för myndigheternas gemensamma kostnader från och med 2027. Detta omfattar avskrivningar samt personella resurser för it-drift, analys, verksamhetspecialister, innehållsförvaltning och modellförvaltning.

En förstärkning från och med 2027 gör att vi kan börja planera och genomföra nästa steg redan 2026. Förväntningar finns från både tillsynsmyndigheter och företag på en utveckling inom området. Det är avgörande att de nödvändiga förutsättningarna finns för att fortsätta arbetet utan avbrott, så att vi kan säkerställa kontinuitet och framdrift. Att inte ta nästa steg mot att realisera förslagen på digitala lösningar för tillsynsvägledning riskerar att underminera förtroendet för myndigheterna om vi inte levererar motprestation för det engagemang och de resurser som kommunerna har bidragit med under uppdraget. En mer detaljerad redogörelse av behov, nyttor och konsekvenser kommer att redovisas i ovannämnda regeringsuppdrag i juni 2025.

Förenkla företagens miljörapportering

Ett väl fungerande digitalt rapporteringssystem är avgörande för att företags rapportering utifrån regelverk inom EU och i Sverige ska vara enkel. I regleringsbrevet för 2024 har Naturvårdsverket fått i uppdrag att tillsammans med länsstyrelserna ta fram ett förslag på en **nationell digital lösning för inlämning av företags och verksamhetsutövers miljörapportering**.

Det står dock redan klart att den nuvarande miljörapporteringsportalen har passerat sin tekniska livslängd och klarar inte längre kraven för tillgänglighet och informationssäkerhet. Befintligt systemstöd har inte förutsättningar att klara de kommande krav som har lagts fram för förhandling inom EU avseende industriutsläppsdirektivet, industriutsläppsportalsförordningen, avloppsdirektivet, ramdirektivet för vatten, prioämnesdirektivet och grundvattendirektivet.

Ett nytt rapporteringssystem kommer också att minska företagens merarbete och administrativa kostnader genom att de endast rapporterar i ett system och vid ett tillfälle, i stället för som idag till olika myndigheter vid olika tillfällen. Detta innebär möjligheter för en stor förenkling och effektivisering för både företag och myndigheter.

I det fall Naturvårdsverket ges helhetsansvaret för att utveckla och förvalta hela den digitala lösningen för förenklad miljörapportering behövs ett tillskott om 9 mnkr 2026, 11 mnkr 2027 och 20 mnkr 2028. Detta är medel utöver det som redan

tidigare har aviserats i budgeten för 2026 och 2027 för förenklad miljörapportering om 9 mnkr per år. De tillkommande kostnaderna avser digitalt och juridiskt expertstöd under utvecklingen samt vissa tillkommande personalkostnader för förvaltningen, och uppstår oundvikligen hos den myndighet som utvecklar och förvaltar systemet. Från och med 2028 tillkommer avskrivningskostnader för investeringen.

Förslag till systemets närmare utformning ges i rapporteringen av regeringsuppdraget *Nytt system för företagens miljörapportering* som redovisades 13 februari 2025.

Civil beredskap

Naturvårdsverket ser behov av förstärkningar inom området civil beredskap för att bidra till **Sveriges samlade motståndskraft** och förmåga att **hantera fredstida kriser och höjd beredskap**. Sammantaget bedömer vi att finansieringsbehovet för åtgärder i syfte att stärka myndighetens civila beredskap uppgår till 15 mnkr 2026, 19 mnkr 2027 och 24 mnkr 2028.

Tillskottet för civil beredskap i budgeten för 2025 kommer att öka möjligheten till att leva upp till de krav som ställs på oss som **beredskapsmyndighet**. Vi har dock behov av ytterligare medel för att möjliggöra en snabbare uppbyggnad i linje med den ambition som regeringen uttrycker i totalförsvarspropositionen och som följer av MSB:s föreskrifter samt övrig vägledning. Våra förslag grundar sig därmed dels i det faktum att vi tidigare inte erhållit den finansiering vi sett som nödvändig, dels i att kraven på oss som beredskapsmyndighet ökar, bl.a. utifrån kommande föreskrifter och allmänna råd om statliga myndigheters uppgifter inför och vid höjd beredskap.

Naturvårdsverkets uppgift som beredskapsmyndighet medför kostnader för att utveckla myndighetens interna förmåga gällande **hantering av fredstida kriser**, såväl som att utföra myndighetens uppgifter i ett läge av **höjd beredskap**. De föreskrifter och allmänna råd om statliga myndigheters uppgifter inför och vid höjd beredskap som MSB tagit fram och som kommer att träda i kraft under året innebär tydligare krav på hur beredskapsmyndigheter ska hantera de uppgifter som följer av beredskapsförordningen, exempelvis vad som ska ingå i en krigsorganisation samt att vi ska införa Swedish Government Secure Intranet, SGSI. Föreskrifterna innebär en ambitionshöjning och Naturvårdsverket har behov av ytterligare finansiering för detta, samt för andra aktiviteter som stärker vår förmåga att verka som beredskapsmyndighet. Till exempel att utveckla vår **krisorganisation** och **kontinuitetshantera** vår verksamhet.

I takt med att Naturvårdsverket arbetar mer med beredskap ökar den säkerhetskänsliga verksamhet som vi måste skydda. Bland annat både får och upprättar vi fler säkerhetsskyddsklassificerade handlingar, och säkerhetsprövar fler anställda. Mot denna bakgrund behöver vårt **säkerhetsskyddsarbete** stärkas för att kunna fungera effektivt. Kraven på vårt säkerhetsskydd ökar därtill än mer som en följd av Sveriges anslutning till Nato och i takt med att vi ska hantera Nato-handlingar, vilket innebär ytterligare behov av finansiering.

För att stärka motståndskraften hos de aktörer som tillhandahåller den samhällsviktiga verksamheten är det nödvändigt att Naturvårdsverkets åtgärder inte bara fokuserar på det interna perspektivet utan också på de **externa aktörer** som verkar inom vårt ansvarsområde. I detta syfte behöver vi fortsatt utveckla vår **samverkan** med dessa aktörer för att förstå vilka behov de har, både i form av stöd från oss som myndighet och i form av investeringar. Vi ser också behov av att utveckla och permanenta det projekt som finansierats av anslag 2:4 avseende risk- och försörjningsanalys inom avfallsområdet.

Just nu behandlas flera utredningar som kan komma att påverka Naturvårdsverkets ansvar i beredskapsfrågor (NIS2 och CER samt VA-beredskapsutredningen). Mot bakgrund av att regeringen ännu inte beslutat i dessa utredningar kan vi inte göra en bedömning av i vilken utsträckning vårt nuvarande ansvar påverkas och därmed resursåtgången. Naturvårdsverket återkommer om detta i ett senare skede.

En viktig del i att vara beredskapsmyndighet handlar om att samverka med andra aktörer, inte minst genom att **delta aktivt i det arbete som bedrivs i beredskapssektorn** Livsmedelsförsörjning och dricksvatten. Det är angeläget att vi deltar i samma utsträckning som övriga myndigheter i sektorn, vilka har en organisation med betydligt fler personer som arbetar med beredskapsfrågor än vad vi har möjlighet till. Beredskapssektorn har fastställt en tioårsplan i enlighet med vägledning från MSB som innehåller ett trettiotal aktiviteter som samtliga myndigheter bör utföra i syfte att öka förmågan inom sektorn som helhet. Dessa spänner över områdena samhällets funktion och försörjning, personalförsörjning, samverkan och ledning, risk- och kriskommunikation, psykologiskt försvar, informations- och cybersäkerhet och CBRNE. Arbetet inom ramen för sektorn innebär en ambitionsökning som kräver ytterligare finansiering.

En utebliven finansiering innebär att Naturvårdsverket inte har möjlighet att utveckla vår verksamhet i den takt som vi ser behövs, vilket får konsekvenser för säkerheten och beredskapen inom vårt ansvarsområde. Exempelvis kommer det innebära brister i vår roll som beredskapsmyndighet inom områden som säkerhetsskydd, möjligheten att kommunicera säkert samt att ansluta sig till SGSI. Vi kommer heller inte kunna stödja den samhällsviktiga verksamheten eller kunna samverka med vår beredskapssektor i den utsträckning vi ser behov av. Detta innebär sämre möjligheter till en hög beredskap inom områdena avlopp och avfall samt att beredskapssektorn går i otakt och Naturvårdsverket är den svagaste länken i kedjan.

Se också vårt förslag under Anslaget 1:27 *Åtgärder för beredskap inom livsmedels- och dricksvattenområdet*, sid 60. Naturvårdsverket föreslår dispositionsrätt på anslaget för att genomföra investeringsprogrammet för avlopp och avfall. Sammantaget innebär det 50 mnkr för 2026, 200 mnkr för 2027 och 350 mnkr för 2028

Cybersäkerhet

Kravet på modernisering av it drivs inte enbart av nya legala krav eller teknikutvecklingen utan också av ökade cybersäkerhetshot. Det som för några år sedan betraktades som säkert är inte längre godtagbart.

Naturvårdsverket har sedan den stora it-incidenten 2022 genomfört omfattande åtgärder för att höja den grundläggande motståndskraften mot cyberhot men bedömningen är att vi behöver ytterligare öka **robustheten** i både drift och förvaltning för att stärka **cybersäkerheten** i hela vår it-miljö.

Vårt mål är att skapa en **framtidssäkrad säkerhetsarkitektur** som skyddar verksamhetens informationstillgångar, stärker användarnas medvetenhet kring säkerhet och underlättar effektiv hantering av identiteter och åtkomst i en alltmer digitaliserad miljö. Arbetet innebär också att kontinuerligt förbättra säkerheten och stabiliteten i fjärråtkomst till myndighetens nätverk, särskilt i en tid av ökande distansarbete och mobilitet samt att minska risken för obehörig åtkomst och säkerställa att all kommunikation är krypterad och skyddad mot cyberhot. Detta inkluderar utökad teknisk beredskap för att hantera cyberhot genom att säkerställa förmågan att hantera incidenter, minimera avbrott och snabbt återställa verksamhetens förmåga vid kriser samt operativ beredskap genom riskanalyser, kontinuitetsplaner och regelbundna övningar, samt regelbundna utbildningar av personal för att höja medvetenheten och tydliggöra roller och ansvar.

Myndigheten prioriterar även **samverkan** med externa aktörer och behöver utföra ett antal viktiga åtgärder för att **följa regelverk** och stärka **motståndskraften** för att utföra sitt uppdrag och **skydda samhällsviktiga funktioner**. Vi ser det också som viktigt att ta steg mot att ingå i en säker statlig it-drift och undersöka på vilket sätt det kan stärka vår motståndskraft och säkerheten kring myndighetens system.

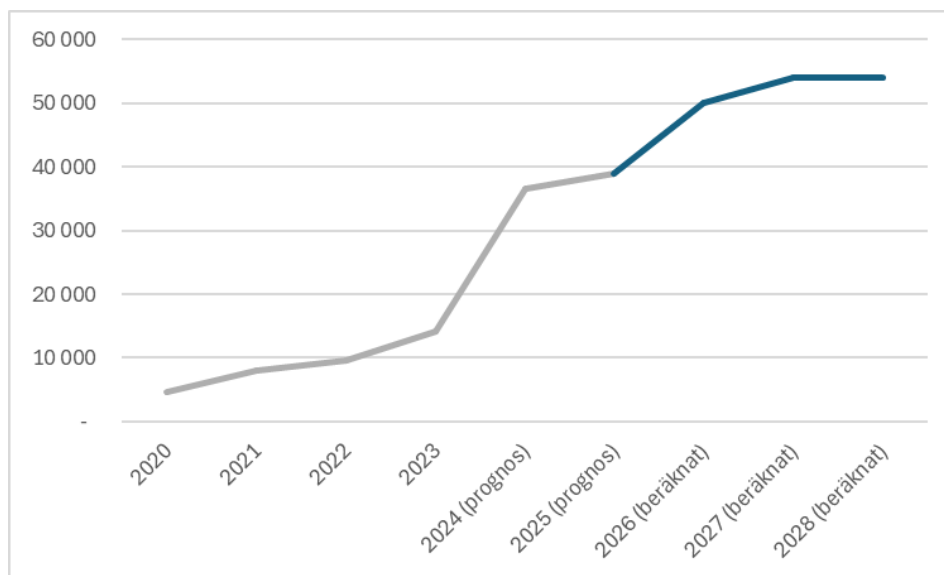
Naturvårdsverket föreslår därför att förvaltningsanslaget från och med 2026 utökas med 10 mnkr per år för att höja it-säkerheten och fortsatt bygga upp förmågan att hantera de ökande cybersäkerhetshoten.

Tillsyn och tillståndsprovning som finansieras genom avgifter

Naturvårdsverkets **tillsyn inom producentansvaren** ska vara kostnadsneutralt för staten och finansieras av producenterna och producentansvarsorganisationerna genom de tillsynsavgifter som tas in. Avgiftsintäkterna disponeras inte av Naturvårdsverket (med undantag av tillsynsavgifter inom retursystemet för plastflaskor och metallburkar) utan redovisas mot inkomsttitel. Det innebär att myndighetens kostnader för producentansvarstillsyn måste täckas av förvaltningsanslaget. Vid slutet av 2024 fanns över 15 500 producenter registrerade hos Naturvårdsverket, varav drygt två tredjedelar av dessa ingår i producentansvaret för förpackningar.

Kostnaderna för tillsynsverksamheten förväntas öka ytterligare under kommande år till följd av utökade producentansvarskrav i ny EU-lagstiftning. Den tillfälliga satsningen på vägledning, tillsyn och statistik för ny EU-lagstiftning för 2025 välkomnas men bedöms inte beröra tillsynsarbetet inom redan existerande

producentansvarskrav. Det täcker heller inte resursbehovet för producentansvarstillsyn kopplad till ny EU-lagstiftning inom området.

Figur 1. Redovisade, prognostiserade och beräknade sammantagna kostnader för Naturvårdsverkets tillsyn inom producentansvaren 2020–2028 (exklusive tillsyn inom retursystemet 2023–2028 och exklusive eventuella kostnader för marknads kontroll 2025–2028).

Figur 1 visar de totala prognostiserade kostnaderna för Naturvårdsverkets tillsyn inom producentansvaren (exklusive kostnader för tillsyn inom retursystemet för plastflaskor och metallburkar där myndigheten disponerar intäkterna). Kostnaderna omfattar it-kostnader, tillsynshandläggning, administrativa kostnader, tillsynsnära vägledning gentemot enskilda verksamhetsutövare samt kostnader för inköp av företagsuppgifter och utskick.³

Naturvårdsverkets tillsynsarbete inom producentansvaren kan inte genomföras på önskat sätt utan permanent förstärkt finansiering.

Naturvårdsverket ser därför att förvaltningsanslaget behöver öka med 16 mnkr 2026 och med 20 mnkr 2027 respektive 2028 för att täcka för de tillkommande kostnader myndigheten har för tillsyn inom producentansvaren. De tillkommande kostnaderna inkluderar personalkostnader för tillsyn samt avskrivning och driftskostnader för nya moduler av vårt it-stödsystem för de nya och reviderade producentansvaren som ska genomföras i svensk lagstiftning.

För att myndighetens tillsynsarbete inom producentansvaren ska vara kostnadsneutralt för staten framställde Naturvårdsverket 2024-03-01 till regeringen om ändringar i förordningen (1998:940) om avgifter och tillsyn enligt miljöbalken (NV-01467-24). Framställan omfattade dock inte ökade kostnader för tillsyn till

³Kostnaderna omfattar nya, permanenta tillsynsuppgifter utifrån EU:s batteriförordning och förpackningsförordning under förutsättning att myndigheten skulle få fortsatt tillsynsansvar för producentansvaren för batterier och förpackningar. Oberoende av vilken myndighet som får tillsynsansvaret förväntas kostnaderna för producentansvarstillsynen vara i samma storleksordning.

följd av nya och utökade krav i EU:s batteriförordning och EU:s förpackningsförordning.

Även Naturvårdsverkets arbete med **tillståndsansökningar inom gränsöverskridande avfallstransporter** (GRÖT) ska vara kostnadsneutralt och finansieras av de ansökningsavgifter som tas in. Intäkterna disponeras inte av Naturvårdsverket och kostnaderna för handläggning av tillståndsärenden behöver därför täckas genom förvaltningsanslaget. Antalet tillståndsansökningar för gränsöverskridande avfallstransporter har ökat med nära 40 % sedan 2022 och trenden ser ut att fortsätta. Vid årsskiftena 2023–2024 respektive 2024–2025 fanns en ärendekö på hundratals ärenden som varken syns i det summerade antalet beslut eller avgiftsintäkter för året. Ärendekön är en konsekvens av att nuvarande resurser är för små i förhållande till det ökade ärendeinflödet. Situationen har redan under 2024 medfört negativa konsekvenser för de aktörer som ansökt om tillstånd i form av att de fått fördröjda transporttider.

	2022	2023	2024
Antal beslut om gränsöverskridande transporter och avfall (GRÖT)	804	1 037	1 265
Avgiftsintäkter (tkr)	8 113	8 217	11 868
Hanteringskostnader (tkr)	6 999	6 409	11 259

Under kommande år kommer införandet av den reviderade avfallstransportförordningen kräva ytterligare resurser för att reglerna ska kunna implementeras. Utöver implementering av nya regler kräver den reviderade förordningen också att Sverige **ansluter till ett EU-gemensamt it-system** (DIWASS) för hantering av tillståndsansökningar. Naturvårdsverket har samtidigt ett stort behov av att **byta ut det ärendehandläggningssystem** som används och **anpassa e-tjänster** till systemet. För att klara den omfattande it-utvecklingen och anpassningen av myndighetens egna system för anslutning till ett EU-gemensamt system krävs ökade resurser för personal och utvecklingskostnader.

I regeringsuppdraget *Uppdrag att se över systemet för avgifter för sådan prövning och tillsyn som sker enligt miljöbalken* från 2022 lade Naturvårdsverket fram förslag på nya och ändrade avgifter för handläggning av ärenden gällande gränsöverskridande transport av avfall för att säkerställa kostnadstäckning samt för att ligga i paritet med våra grannländer och andra EU-medlemsländer.

Naturvårdsverket behöver för handläggning av ärenden kopplade till gränsöverskridande transport av avfall ett tillskott med 8 mnkr per år utöver de 9 mnkr som verksamheten fått under de senaste åren för att täcka verksamhetens kostnader för hantering av tillståndsansökningar och framtagande av it-system för anslutning till det EU-gemensamma systemet.

Vi föreslår därför en förstärkning på 24 mnkr 2026 och 28 mnkr 2027 respektive 2028 för att täcka de tillkommande kostnader myndigheten har för tillsyn inom

producentansvaren och handläggning av tillståndsansökningar inom gränsöverskridande avfallstransporter.

CBAM och EU:s utsläppshandelssystem

I och med **implementeringen av ETS 2** kommer ca 90 % av EU:s utsläpp av växthusgaser täckas av utsläppshandelssystem (ETS 1 och ETS 2). Utöver detta sätter **gränsjusteringsmekanismen för koldioxid (CBAM)** ett pris på utsläpp som sker utanför unionens gränser. Detta är ett kvitto på att utsläppshandeln levererar, men ökar också Naturvårdsverkets ansvar för att säkerställa hög lagefterlevnad och förtroende i styrmedlen. Därför är det viktigt att Naturvårdsverket förstärker **tillsynsarbetet inom utsläppshandeln**.

Vi föreslår därför ett tillskott på 5 mnkr per år för arbetet med ETS och CBAM, för att förstärka tillsynsarbetet och utföra de nya förvaltningsuppgifterna som tillkommit.

Förvaltningsuppgifter inom producentansvar och avfallstransporter

Kostnaderna beräknas uppgå till 26 mnkr per år för de övriga **förvaltningsuppgifter** som följer av implementeringen av **utökade producentansvar** i EU:s avfallsdirektiv, engångsplastdirektiv, förpackningsförordning och batteriförordning som inte är avgiftsfinansierande.

Naturvårdsverket har fått flera nya förvaltningsuppgifter kopplat till producentansvar, där majoriteten direkt härrör från EU-lagstiftning. Exempel är **vägledning, föreskriftsarbete, framtagning och rapportering av statistik samt handläggning av dispenser**. Myndigheten har med tidigare tillfälliga satsningar byggt upp kompetens och arbetssätt och delvis utfört nya förvaltningsuppgifter kopplat till EU:s avfallsdirektiv och EU:s engångsplastdirektiv, men det behövs en permanent förstärkning för tillkommande kostnader på detta område. En del av den tillfälliga satsningen på vägledning, tillsyn och statistik för ny EU-lagstiftning i budgeten för 2025 kommer att användas för att verka för en ändamålsenlig implementering och säkerställa ett effektivt genomförande av EU:s batteriförordning och förpackningsförordning, men täcker inte myndighetens nya permanenta förvaltningsuppgifter. Vi föreslår därför ett permanent tillskott om 26 mnkr per år på förvaltningsanslaget för att fortsatt kunna utföra förvaltningsuppgifter kopplat till minimikraven för producentansvar i EU:s avfallsdirektiv och engångsplastdirektiv samt för genomförande av nya förvaltningsuppgifter kopplat till EU:s förpackningsförordning och batteriförordning.

Notera att ovan föreslagna förstärkningar inte omfattar resursbehovet för nya förvaltningsuppgifter kopplat till eventuellt kommande producentansvar för textil (från EU:s avfallsdirektiv) eller för kosmetika och läkemedel (från EU:s avloppsdirektiv) som med stor sannolikhet kan bli aktuella under tidsspannet 2026–2028. De omfattar inte heller eventuellt nya förvaltningsuppgifter kopplat till producentansvaret för utjänta fordon (från EU:s ELV-förordning) eller för elektriska och elektroniska produkter (från EU:s WEEE-förordning) som kan bli aktuella under tidsspannet 2026–2028.

I Naturvårdsverkets **förvaltningsuppgifter för avfallstransporter** ingår **tillsynsvägledning** kring gränsöverskridande avfallstransporter och illegala avfallstransporter samt **tillsyn** av illegala avfallstransporter. Tillsynen finansieras av anslag och är inte lämplig att finansiera med avgifter. Antalet illegala avfallstransporter som upptäcks ökar och likaså behovet av tillsynsvägledning om illegala avfallstransporter. Tillsynsmyndigheternas resurser för att utöva kontroll nationellt har ökat avsevärt sedan ett par år samtidigt som Naturvårdsverkets resurser på områden inte har förändrats. Det medför att Naturvårdsverket riskerar att bli en bromskloss i arbetet med att förhindra illegala avfallstransporter.

Naturvårdsverket ansvarar också för att medverka i och driva arbete inom **Baselkonventionen** och de **EU-rättsakter** som påverkar och reglerar arbetet med gränsöverskridande avfallstransporter. Naturvårdsverkets kostnader för denna del av verksamheten uppgår till ca 5 mnkr årligen.

Vi föreslår därför en förstärkning på totalt 31 mnkr årligen för att täcka de tillkommande kostnaderna för förvaltningsuppgifter som åligger Naturvårdsverket avseende producentansvar och avfallstransporter.

Analys av EU:s klimatpolitik ur ett svenskt perspektiv

EU:s roll för klimatarbetet är betydande och under kommande år ska nya mål för 2040 och därtill hörande **klimatpolitiska ramverk och styrmedel** förhandlas inom EU. Naturvårdsverkets roll i arbetet är att **bistå regeringen med underlag** i denna process, vilket innebär att myndigheten avsevärt behöver höja sin kapacitet inom analys. Frågor gäller analyser av utformning av förordningen om markanvändning och skogsbruk LULUCF, ansvarsfördelningsförordningen ESR, utsläppshandelsdirektivet ETS, gränsjusteringsmekanismen CBAM, och hantering av bio-CCS efter 2030. Det behövs också analyser av hur flexibiliteter mellan olika mål och förordningar kan nyttjas för att nå målen så effektivt som möjligt. Underlag och svenska inspel kopplat till nya direktiv och förordningar är viktiga för att säkerställa att svenska förutsättningar återspeglas i EU-regelverken.

Därutöver behöver utvecklingen mot 2030-målen följas alltmer noggrant, både på EU-nivå och nationell nivå, för att säkerställa att regeringen får det underlag som behövs för att kunna vidta åtgärder för att klara Sveriges åtaganden.

För att möta de förväntningar som finns inom klimatanalys bedömer vi att finansieringsbehovet uppgår till 7 mnkr årligen.

Arbete med naturrestaureringsförordningen

EU:s naturrestaureringsförordning ställer krav på utökade **kunskapsunderlag** om arter, livsmiljöer och informationsförsörjning samt utvidgade **åtgärder för restaurering och skötsel av ekosystem**. En **nationell restaureringsplan** ska vara framtagen senast 2026, två år efter att förordningen trätt i kraft. Arbete med planen sker i pågående regeringsuppdrag.⁴

⁴ Regeringsuppdraget "Förslag till nationell restaureringsplan och författningsändringar till följd av EU-förordning om restaurering av natur".

De nya kraven innebär ett utökat ansvar för Naturvårdsverket i rollen som nationell förvaltningsmyndighet, vad gäller såväl förordningens kunskaps- som åtgärdsdelar. Sakverksamheter som omfattas är bland annat kartering, it-utveckling, harmonisering av information, arbete med arter och åtgärdssamordning, konnektivitet av livsmiljöer med mera.

De medel för dessa verksamheter som behövs på sakanslag har vi specificerat nedan under anslagen 1:2 och 1:3. Med anledning av de nya åtagandena enligt förordningen bedömer vi att det behövs en permanent årlig förstärkning av förvaltningsanslaget om 5 mnkr.

Ökad effektivitet och produktivitet med hjälp av AI

Omvärldens efterfrågan och behov av data, statistik och aktuella analyser har under de senaste åren ökat kraftigt. Regeringens digitaliseringspolitik omfattar inte bara att digitalisera offentlig förvaltning där syftet är att erbjuda en enklare, öppnare och effektivare service till alla. Målet är också att den offentliga förvaltningen ska vara **öppnare** samt **stödja innovation, delaktighet och högre kvalitet och effektivitet i verksamheten**. Därtill har kraven från omvärlden på att snabbt kunna **tillgängliggöra statistik och analyser** ökat avsevärt.

Regeringens strategi *Data - en underutnyttjad resurs för Sverige: En strategi för ökad tillgång av data för bland annat artificiell intelligens och digital innovation* pekar på hur viktigt det är att myndigheter kan dela data mellan organisationer samt öka tillgången till data. Till detta kommer att regeringen pekar på möjligheterna att effektivisera offentlig förvaltning genom ökad AI-användning. I nuläget saknar Naturvårdsverket grundläggande tekniska funktioner för att kunna leva upp till regeringens politik liksom möjligheterna att framöver använda AI-teknik.

Vi ser stora möjligheter i att använda AI-verktyg för att stödja myndigheten genom bland annat **automatisering** av både uppgifter och vissa beslut. AI kan också stödja genom att **analysera** våra datamängder, samt göra **riskbedömningar** och **prognoser**. Vi ser också en stor potential i att snabbare kunna leverera data med högre kvalitet vid olika åiterrapporteringar och regeringsuppdrag. Automatiserad inhämtning och tillgängliggörande av data innebär kortare ledtider, bättre struktur på informationen, underlättar förvaltningen samt minskar risken för fel.

Andra effektiviseringsvinster ses i möjligheten att utveckla lokalt avgränsade AI-funktioner för effektivare handläggning i tillstånds- och prövningsprocesser. Även effektivare interna administrativa funktioner och processer är möjliga, till exempel i upphandlingar, och ekonomi och redovisning.

Naturvårdsverkets har i nuläget ett flertal olika **bidragsprocesser** där vi ser att AI kan bidra till effektiviseringar genom **automatiserat beslutsfattande**. Flera leverantörer erbjuder också AI-förmågor som kan effektivisera bland annat **registratur och arkiv**.

För att snabbt och effektivt kunna använda AI-teknik behöver myndigheten bygga upp egen kompetens med förståelse för hur man kan använda AI på ett korrekt och effektivt sätt.

För att skapa förutsättningar för ökad effektivitet och produktivitet med hjälp av AI behövs en ökad finansiering om 10 mnkr 2026, 5 mnkr 2027 och 4 mnkr 2028.

Expertstöd och svenskt genomförande för cirkulär ekonomi

Regeringen, Svenskt Näringsliv och Naturvårdsverket såväl som EU ser cirkulär ekonomi som ett viktigt verktyg för framtida konkurrenskraft och en hållbar utveckling där klimat- och miljömål kan nås. De flesta av de styrmedel som påverkar området cirkulär ekonomi förhandlas idag fram gemensamt mellan EU:s medlemsländer. Omvärldsanalys och förståelse för EU-systemet är två komponenter som är värdefulla utöver miljörelaterad expertis.

Utvecklingen inom området **cirkulär ekonomi** och **produktreglering** har under senare år tagit fart inom EU inom ramen för den gröna given. Sverige verkar här för att EU:s politik för cirkulär ekonomi och produkter verkligen blir användbara verktyg för att fasa ut de fossila insatsvarorna med så enkla regler som möjligt (se även avsnittet Förvaltningsuppgifter inom producentansvar och avfallstransporter). Implementeringen kommer att ske under flera år framåt med olika akter. Kopplat till det kommer också resursbehovet för genomförandet öka när akter har beslutats, genom att implementeringen efterhand övergår till genomförande, exempelvis revision av krav på produktgrupper.

Naturvårdsverket behöver parallellt säkerställa att vi har **expertkompetens till stöd för Regeringskansliet i de löpande fortsatta förhandlingar** som pågår inom många andra rättsakter och delegerade akter där beslut om nationell implementering förväntas komma inom något år, till exempel i de delegerade respektive genomförande-akterna för Ekodesign för hållbara produkter (ESPR) och EU:s förordning om kritiska råvaror (CRMA). Kompetens och resurser behövs för **övergripande livscykel**frågor för flera akter och juristkompetens på området. Den ambitionshöjande lagstiftningen innebär även en breddning och tydligt utökade krav för statistik för bland annat hantering av batterier och förpackningar. För att kunna klara dessa uppgifter samt att kunna bidra till uppföljning av mål behöver Naturvårdsverket förstärkas inom **statistikhantering** även under beaktande av effektivisering genom utveckling av nya it-stöd. Naturvårdsverkets stöd i implementeringen är dessutom efterfrågat av näringslivet.

För att Naturvårdsverket ska ha möjlighet att bidra med **stöd till regeringen i EU-arbetet** på området i syfte att få **ändamålsenlig och effektiv implementering och genomförande** behöver vi förstärka både kompetens och resurser. Vi ser ett behov av 11 mnkr för 2026–2028 för personal plus 2 mnkr i medel årligen för att bygga och sammanställa kunskap för att kunna bidra med kompetens inom nya produktområden där den informationen inte finns sammanställd idag.

Naturvårdsverket har under de senaste åren fått en utökad roll i arbetet för en hållbar plasthantering. Naturvårdsverket har bland annat ansvar för en **nationell plastsamordning** och gör insatser för hela livscykeln för plast, exempelvis hållbar design, standardisering, återanvändning, alternativa material, återvinning och minskat läckage av plast. De tidigare medel på 25 mnkr som gavs till plastsamordningen mellan 2022–2024 har avslutats. För 2025–2027 satsas 10 mnkr

årligen med fokus på att **fasa ut fossil plast**. Plastsamordningen som också är del i instruktionen har funnit en form som är effektiv, ändamålsenlig samt uppskattad och efterfrågad bland aktörerna. Plastsamordningen har framåt behov av 5 mnkr permanent, det vill säga samma nivå den haft de senaste åren, för att bibehålla sin relevans som nationell kunskapsnod och kunna bidra till utfasningen av fossil plast.

Utöver det uppskattar vi kommande arbete för att ge fortsatt stöd kopplat till internationellt arbete inom plast speciellt i relation till processen med det globala avtalet och en förväntad implementering. Ett viktigt arbete kopplat till plastfrågor är att bidra till ökat materialåtervinning av förpackningar i plast, för att minska den stora avgiften som betalas till EU varje år (Egna medel, senast 188 miljoner EUR).

Utöver personalkostnader behövs utredningsmedel både för kunskapsframtagning och underlag för att möjliggöra **analyser kring aktörers förutsättningar att bidra till utfasning av fossil plast**, i syfte att kunna behovsanpassa våra insatser.

För det sammanlagda arbetet för plast med platsamordningen och kunskapsförsörjning för implementering av beslutad EU-lagstiftning inom området cirkulär ekonomi, där Naturvårdsverket beslutats få en tydlig roll, ser vi att permanenta medel på totalt 18 mnkr per år behöver tillföras.

Utöver redan beslutade EU-rättsakter som i nuläget kommer att implementeras ser vi att ett ökat resursbehov kan uppstå kopplat till nya förvaltningsuppgifter när ny lagstiftning träder i kraft. Utöver ovan nämnda behov som också kopplar till inbyggda mekanismer för revidering av krav kommer också tillsyn och marknadskontroll vara relevanta. Det handlar till exempel om kritiska råvarumaterialakten (CRMA), ekodesign för hållbara produkter (ESPR), avfallsdirektivet och cirkulära fordon (ELV). Det är dock för tidigt att bedöma behovet av finansiering av de akter som fortfarande är under förhandling och där beslut ännu inte fattats om vilka myndigheter som får olika delar av uppgifterna. Vi återkommer om detta i kommande års budgetunderlag.

Förväntat tillkommande förvaltningsuppgifter

Markdirektivet

I juli 2023 presenterade EU-kommissionen ett förslag till ett nytt direktiv för **övervakning av markhälsa och resiliens** (markdirektivet) och förhandlingarna är nu i slutfasen. Naturvårdsverket har i enlighet med en beställning från Regeringskansliet, daterad 2023-06-21, gjort en fördjupad analys av möjliga konsekvenser av EU-kommissionens förslag. Vår slutsats är att Naturvårdsverket bör ha en **central samordnande roll** vid såväl **implementering** som **utförandefas** om direktivet träder i kraft. Bakgrunden till detta är att vi redan inom ramarna för det svenska miljöarbetet har en stor del av ansvaret för bland annat nationell samordning av miljöövervakning, bidrag och vägledning för förorenade områden, miljömålsansvar för flera miljökvalitetsmål och klimatrapporering. Kostnaderna på Naturvårdsverkets förvaltningsanslag uppskattas då öka med åtta tjänster per år. Förberedelser och genomförande av ett markdirektiv bedöms kunna påbörjas 2025 och fortsätta i ökande omfattning de kommande åren. En viktig del av arbetet blir

att samordna det femtontal myndigheter i Sverige som skulle påverkas av ett genomförande av markdirektivet.

Det är dock för tidigt att bedöma behovet av finansiering, som också beror på vilka myndigheter som får olika delar av uppgifterna. Vi återkommer om detta i kommande års budgetunderlag.

Avloppsdirektivet

Under kommande år ser Naturvårdsverket ett behov av ökade anslag för de uppgifter och ansvar vi har för frågor om avloppsvatten. Under 2025 har Naturvårdsverket ett regeringsuppdrag som bl.a. innebär att vi ska föreslå författningsändringar för att genomföra det omarbetade **avloppsdirektivet**. Därutöver ser vi behov av att kunna ta fram **underlag** för ett bättre och mer **kostnadseffektivt nationellt genomförande av detta direktiv**. Vi bedömer att behovet av **kunskapshöjande åtgärder** kommer att öka under 2026–2028. Vidare ser vi behov av två extra årsarbetskrafter för de ytterligare uppgifter som vi bedömer att Naturvårdsverket får på grund av genomförandet. Dels relaterat till det nationella genomförandeprogrammet och ökade krav på rapportering till EU-kommissionen, dels efter behov relaterat till samordning och samverkan, vägledning och tillsynsvägledning, riskbedömningar enligt direktivet och att driva praxis till stöd för kommande tillståndsprövningar. Vi har under sakanslag 1:11 föreslagit en fortsatt finansiering om 10 mnkr från och med 2026 för anslagspost 1, åtgärder för havs- och vattenmiljön. För det fall en sådan fortsättning inte är möjlig ser vi ett behov av att medel i stället påförs förvaltningsanslaget 1:1.

Reformering av avfallslagstiftningen

Om de förslag som lämnats om reformering av miljöbalkens kapitel 15 beslutas under 2025 kommer ett permanent tillskott på mellan 5–20 mnkr årligen att behövas för 2026 och framåt. Det som framför allt skulle driva kostnader för Naturvårdsverket är de föreslagna nya arbetsuppgifterna för de nya **dispenskraven** för separat insamling och utsortering (grovavfall, papper, plast, metall, glas, förpackningsavfall, bioavfall, textilavfall). Vi ser inte heller att de tillkommande krav på **statistikhantering** kopplat till de föreslagna förändringarna i kapitel 15 skulle kunna hanteras inom ram. Vi återkommer med mer detaljer om detta i kommande års budgetunderlag eller vid annat lämpligt tillfälle.

KONSEKVENSER AV UTEBLIVEN ANSLAGSÖKNING

Tillförs inte tillräckliga medel till förvaltningsanslaget riskerar följande situationer att uppstå under de kommande åren.

Miljöprövning och tillsynsvägledning

- Naturvårdsverket kan inte bidra i önskad utsträckning i deltagande i enskilda miljöprövningar eller utveckla systemet för effektiva miljöprövningar för en grön omställning. Det kan leda till att miljökonsekvenserna av verksamhet med ny teknik eller känd teknik i avsevärt större omfattning än tidigare blir sämre belysta och att omställningen skapar nya miljöproblem. Genomslaget för ny bättre teknik

kan bli sämre. Även stödet, exempelvis i tekniska frågor, till tillsynsmyndigheterna såväl som andra myndigheter påverkas negativt. Vi kommer inte att kunna möta önskemålet hos verksamhetsutövare och myndigheter om central tillsynsvägledning inom flera områden för att motverka skillnader i kravnivå och regeltillämpning i olika delar av landet.

- Naturvårdsverket får stora svårigheter att förverkliga den nationella tillsynsstrategin, ta det utpekade samordningsansvaret för en effektiv tillsyn i hela landet, och möjligheten att ge ett planerat utökat stöd till tillsynsmyndigheterna minimeras.

Förenkla företagens miljörapportering

- Om effektiva rapporteringssystem inte utvecklas eller befintliga system inte effektiviseras riskerar förmågan och genomförandet av regelförenklningar att utebli och leda till ökad administrativ börda för företag. Nödvändiga it-system för företagens rapporteringar såsom Företagens miljöinformation och rapportering (FMR) riskerar att inte byggas eller färdigställas i tid, vilket kan leda till ökade kostnader för företagen och samhällsekonomin.

Civil beredskap

- I rollen som ny beredskapsmyndighet kommer det ta längre tid att nå upp till kraven i beredskapsförordningen. Ambitionsnivån i beredskapsarbetet kommer att vara låg och vi kommer inte kunna samverka med andra myndigheter i den utsträckning som förväntas. Vårt säkerhetsskydd riskerar vidare att inte möta de ökade behov som följer av ett utvecklat beredskapsarbete.

Cybersäkerhet

- Ökad risk för att cyberattacker kan slå ut Naturvårdsverkets it-miljöer och verksamhet samt att vi inte kan upprätthålla eller genomföra nya krav på digitalisering.

Tillsyn och tillståndsprövning som finansieras genom avgifter

- Tillsyn kopplat till producentansvaren kan bara genomföras i mycket begränsad omfattning. Konsekvenserna för kommuner, verksamheter, producenter och producentansvarsorganisationer skulle bli omfattande, till exempel genom höjda avgifter för kommunernas avfallshantering och en stor osäkerhet bland aktörer och splittrad tolkning av producentansvarsreglerna. Utebliven granskning av inrapporterade uppgifter och begränsad friåkartillsyn skulle leda till sämre lagefterlevnad och att ett minskande antal producenter skulle betala för hela kostnadsmassan.
- Naturvårdsverket kan inte fullgöra de nya förvaltningsuppgifter som följer av den kommande avfallstransportförordningen. Detta innebär bland annat att tillståndsansökningar för gränsöverskridande avfallstransporter inte kan handläggas i den takt som de inkommer till myndigheten vilket drabbar de

verksamhetsutövare som transporterar avfall. Bland dessa verksamhetsutövare finns de transportörer som försörjer de svenska värmekraftverken med bränsle i form av avfall samt ser till att värmeverken kan kvittgöra sig aska. Vidare finns risk att myndigheten inte kan hantera utveckling och anpassning av e-tjänster och it-system mot EU-gemensamma system som krävs för att kunna genomföra handläggningen av tillståndsärenden. Detta innebär att myndigheten inte kan handlägga ärenden på ett effektivt sätt och att verksamhetsutövare inte kan använda förenklande e-tjänster.

- Naturvårdsverket kan inte fullgöra tillsynsansvaret för legala och illegala avfallstransporter och inte heller samordna och ge vägledning till länsstyrelserna och brottsbekämpande myndigheter i arbetet mot illegala avfallstransporter. Ytterst drabbar detta seriösa aktörers konkurrensförutsättningar samt människor och miljö i de länder som är slutdestination för de illegala avfallstransporterna.

CBAM och EU:s utsläppshandelssystem

- Naturvårdsverket kan inte fullfölja de förvaltningsuppgifter som följer av CBAM. Detta innebär bl.a. att importörernas ansökningar om att bli godkänd CBAM-deklarant inte kan handläggas i den takt de inkommer, vilket kan leda till stora ekonomiska konsekvenser för importörerna som förhindras importera CBAM-varor.
- Naturvårdsverket kan inte delta lika aktivt som stöd till Regeringskansliet i EU-lagstiftningsarbetet inom CBAM och ETS.
- Vi kommer inte kunna möta önskemålet från verksamhetsutövare och importörer om ökad vägledning inom CBAM, ETS 2 och sjöfarten inom befintlig ETS.
- Naturvårdsverket kan inte genomföra tillsyn i tillräckligt hög grad för att upprätthålla förtroendet i utsläppshandeln.

Förvaltningsuppgifter inom producentansvar och avfallstransporter

- Urholkning av producentansvar som styrmedel och att syftet och såväl nationella som europeiska mål kopplat till producentansvarslagstiftning inte uppnås. Det skulle också innebära att materialåtervinning av plastförpackningar inte ökar och att Sverige därför behöver betala höga och möjligen även ökande EU-avgifter.
- Om Sverige inte efterlever och uppfyller kraven i EU-lagstiftning kan detta medföra ekonomiska sanktioner.
- Naturvårdsverket kan inte bidra i arbetet med delegerade akter och genomförandeakter inom EU:s batteriförordning och förpackningsförordning, samt de förväntade förordningarna för uttjänta fordon respektive elektronik. Detta kan ge stora konsekvenser för svenskt näringsliv om sekundärlagstiftningen inte anpassas utifrån svenska förutsättningar och behov.

- Naturvårdsverket kan inte aktivt bidra i det svenska genomförandet av ett förväntat producentansvar för textil (från EU:s avfallsdirektiv), vilket medför risk för ineffektiv svensk lagstiftning inom området.
- Naturvårdsverket kan inte hantera de inkommande tillståndsansökningarna/notifikationerna för gränsöverskridande avfallstransporter i tid vilket får direkta konsekvenser för de verksamhetsutövare som har verksamhet som kräver tillstånd. Det kan uppstå miljörisker till följd av att farligt avfall inte kan transporteras till behandling. Verksamhetsutövare riskerar att bryta mot andra tillstånd rörande förvaringsvolym. Det finns också risk för att energiproduktionen i värmekraftverk drabbas negativt om inflöden av avfall inte kan genomföras.
- Naturvårdsverket kan inte delta i arbetet med att samordna tillsynen inom området mellan de olika statliga aktörerna (länsstyrelserna, Polismyndigheten, Tullen och Kustbevakningen). Det riskerar att minska effektiviteten kopplat till tillsynen och insatser mot illegala avfallstransporter.
- Naturvårdsverket kan inte ta fram de nödvändiga systemen för anslutning till EU-systemet DIWASS, vilket riskerar att göra handläggningen av tillståndsansökningar ineffektiv för Naturvårdsverket och administrativt krångligare för verksamhetsutövarna.
- Naturvårdsverket kan inte fullgöra tillsynsansvaret för legala och illegala avfallstransporter och inte heller samordna och ge vägledning till länsstyrelserna och brottsbekämpande myndigheter i arbetet mot illegala avfallstransporter. Ytterst drabbar detta seriösa aktörers konkurrensförutsättningar samt människor och miljö i de länder som är slutdestination för de illegala avfallstransporterna.

Analys av EU:s klimatpolitik ur ett svenskt perspektiv

- Naturvårdsverket kommer att tvingas prioritera ned klimatarbetet med EU-analyser och underlag till förhandlingar och/eller prioritera ned arbete med analys för att bidra till en effektiv svensk klimatomställning och möjligheten att nå Sveriges klimatmål och våra beting inom EU.

Arbete med naturrestaureringsförordningen

- Risk att Sverige inte lever upp till de bindande tidsatta mål och krav på informationsförsörjning, och kunskap om arter och livsmiljöer samt restaureringsåtgärder som följer av naturrestaureringsförordningen.

Ökad effektivitet och produktivitet med hjälp av AI

- Effektiviseringar genom AI-användning kommer att ta längre tid att uppnå och kosta mer eftersom vi saknar rätt kompetens samt grundläggande tekniska funktioner för att komma i gång med till exempel effektivare beslutsfattande med stöd av AI.

Expertstöd och svenskt genomförande för cirkulär ekonomi

- Naturvårdsverket kan inte ge tillräckligt expertstöd i Sveriges EU-arbete kopplat till bland annat batterier, kritiska råmaterial, förpackningar, textil, fordon, elektroniska produkter och ekodesign för hållbara produkter, men inte heller i det nya förvaltningsarbetet med matavfall och byggprodukter. Vi kommer inte heller att ha möjlighet att arbeta med det svenska genomförandet av dessa rättsakter.
- Naturvårdsverket kan inte fullfölja den platsamordning som vi enligt instruktionen ska ansvara för. Vid utebliven förstärkning av medel kommer den nu etablerade och välfungerande nationella platsamordningen tappa i relevans och kraft att bidra till näringslivets och andra aktörers omställning, vilken behövs för att nå en hållbar plastanvändning.
- Sverige har utmaningar med att nå flera av EU:s materialåtervinningsmål, vilket kan påverka statsbudgeten negativt genom plastkomponenten i Sveriges EU-avgift, det vill säga den enhetliga uttagssats om 0,8 euro per kilogram plastförpackningsavfall som genereras i varje medlemsstat som inte materialåtervinns. Beloppet sätts utifrån en sammanvägning av mängden plastförpackningar som satts på marknaden och hur mycket plastförpackningar som samlats in under året, vilket gör att en omställning till en minskad mängd plastförpackningar och en ökad mängd plastförpackningar som materialåtervinns bidrar till en minskad storlek på EU-avgiften. 2024 låg avgiften på nära 2,2 miljarder kronor (198 miljoner EUR).

FINANSIELLA VILLKOR

För anslagspost 1 uppgår anslagskrediten för 2025 till 18,6 mnkr och ett anslagssparande till 3 procent, båda i enlighet med anslagsförordningen (2011:223). Vi utgår från motsvarande nivåer åren 2026–2023 och föreslår att anslagskrediten fastställs till 3 procent av förvaltningsanslaget.

3.1.2 Anslaget 1:2 Miljöövervakning m.m.

Naturvårdsverket föreslår att anslagspost 1 inom anslaget 1:2 Miljöövervakning m.m. tilldelas 253 mnkr 2026, 266 mnkr 2027 och 260 mnkr 2028 samt ansluter sig till regeringens bedömning vad gäller nivån på anslagspost 4, 6 och 9.

Anslagspost (tkr)	Tilldelat 2025	Beräkning 2026	Beräkning 2027	Beräkning 2028
ap. 1 Miljöövervakning	226 814	225 014	225 014	225 014
<i>Förstärkning</i>		27 500	40 500	34 500
Summa yrkande ap 1, avrundat		253 000	266 000	260 000
ap. 4 Klimatpolitiska handlingsplanen,	20 000	-	-	-
ap. 6 Bidrag till ideella miljöorganisationer	9 000	9 000	9 000	9 000
ap. 9 Kansli Delegationen cirkulär ekonomi	5 000	5 000	5 000	5 000

Summa, avrundat	267 000	280 000	274 000
------------------------	----------------	----------------	----------------

SKÅLEN FÖR VÅRT FÖRSLAG

Anslagspost 1: Genom miljöövervakningen får vi kunskap om hur miljön mår och hur miljöarbetet går. Miljöövervakningen utgör grunden för det kunskapsbaserade miljöarbetet.

Miljöövervakningen kan tidigt **upptäcka nya risker för miljön och människors hälsa** och därigenom möjliggöra att rätt insatser sätts in i rätt tid och på rätt plats. Miljöövervakningen visar även på effekterna av genomförda åtgärder.

Inom miljöövervakningen tas till exempel kunskap fram om vilka kemikalier och luftföroeningar barn utsätts för i skolor och förskolor. Tidigt kan den allt bredare paletten av PFAS-ämnen upptäckas. Klimatutsläppen mäts, jordbruksmarkens betydelse för att säkra livsmedelsproduktion och skogens roll i miljö- och klimatarbetet övervakas.

Miljöövervakningsanslaget ger **förutsättningar för kunskap** så att de **mest effektiva åtgärderna** kan sättas in.

Anslaget finansierar också stora delar av Sveriges **rapporteringar till EU och FN** rörande klimat, miljö och natur. Dessa rapporteringar är som regel obligatoriska för medlemsländerna i EU och FN. För att Sverige ska kunna leva upp till våra många internationella åtaganden behövs både förstärkning och stabilitet.

Kraven och därmed kostnaderna ökar för internationella rapporteringar, hanteringen av miljödata och it-stöd. De senaste åren har myndigheten prioriterat att genomföra regeringens satsningar och upprätthålla tidsserier. Andelen av anslaget som går till miljömålsuppföljning och utvecklingsarbete har minskat och kvaliteten på vissa internationella rapporteringar har försämrats. Samtidigt har kostnaderna för miljöövervakningen ökat pga. kostnadsutvecklingen. Nu tillkommande krav på internationella rapporteringar är svåra att hantera. Uppdatering och utveckling av it-system har fått stå tillbaka de senaste åren, vilket riskerar att leda till ökad administrativ börda för rapporterande företag.

Yrkandet för 2026–2028 är uppdelat i två delar: upprätthållande av **grundfinansiering** för befintlig miljöövervakning respektive **särskilda permanenta satsningar**. De särskilda permanenta satsningarna behövs för att möta **tillkommande krav i EU-rättsakter**.

Behov av förstärkning, (tkr)	Beräkning 2026	Beräkning 2027	Beräkning 2028
1. Upprätthållande av grundfinansiering	5 000	5 000	5 000
2. Särskilda permanenta satsningar:			
• Nya miljöövervakningskrav inom EU:s luftkvalitetsdirektiv	4 500	4 500	4 500
• Nya EU-krav på rapporteringar inom avfallsstatistik	4 000	4 000	4 000
• Nya EU-krav på plockanalyser av avfall		6 000	

Behov av förstärkning, (tkr)	Beräkning 2026	Beräkning 2027	Beräkning 2028
• EU:s naturrestaureringsförordning	13 000	20 000	20 000
• Nya rapporteringskrav kopplat till LULUCF	1 000	1 000	1 000
Summa	27 500	40 500	34 500

Särskilda permanenta satsningar

EU har slutfört ett stort antal förhandlingar av rättsakter inom klimat, miljö- och naturområdet, vilka medför ökade krav på **övervakningar av miljötillståndet, rapporteringar och uppföljningar** för medlemsstaterna.

Tillkommande krav i det reviderade **luftkvalitetsdirektivet** ger, förutom ökade mät- och rapporteringskrav, ett ökat behov av en nationell modellering av luftkvalitet samt planeringsverktyg för luftkvalitetsåtgärder. Kostnader för förvaltning samt tillgängliggörande av ovanstående uppskattas till 4,5 mnkr årligen.

Den svenska **avfallsstatistiken** möter idag inte de behov Sverige har för att möta upp mot EU:s regelverk. Med nuvarande statistik kan vi inte säkerställa att vi betalar rätt avgift inom EU:s Fleråriga Finansieringsramverk i kategorin icke-materialåtervunnen plastförpackningsavfall. Nuvarande statistik ger inte heller tillräckligt underlag för att utveckla förslag på effektiva styrmedel och åtgärder för att vi ska leva upp till EU:s mål. Detta gäller i synnerhet målen för förpackningar respektive kommunalt avfall där vi idag riskerar viten från EU men även EU-mål kopplade till el-utrustning, batterier, bygg- och rivningsavfall samt matsvinn och livsmedelsavfall. Den nationella avfallsstatistiken behöver därför utvecklas genom en permanent satsning om 4 mnkr per år för att ge underlag för att Sverige ska leva upp till EU:s regelverk och i förlängningen undvika viten. Vidare behövs en särskild satsning på en så kallad **plockanalys 2027** om 6 mnkr för att kunna följa upp läget i det svenska avfallsarbetet i relation till EU:s krav.

EU:s nya **naturrestaureringsförordning** kommer leda till behov av underlag för de naturrestaureringsåtgärder som ska genomföras enligt förordningen. Underlagen består av **kartläggning och inventering** av de arter, naturtyper och livsmiljöer som tas upp i art- och habitatdirektivet. Medel behövs även för att kunna uppfylla även det tillkommande övervakningskravet som följer av de undantag från restaurering enligt 4:13 i förordningen som Sverige anmält. Finansiering för uppbyggnaden av detta har vi äskat inom anslag 1:3. Kunskapsbrist avseende pollinatörer väntas leda till det största behovet av nytt underlag. För att 2027 kunna ha en fullt utbyggd övervakning i fält samt drift av provmottagning, artbestämning, provbankning och datavårdskap, behöver en uppbyggnad fortsätta under 2026. Kostnaden för **pollinatörsövervakningen** som föreskrivs av restaureringsförordningen uppskattas till 13 mnkr för 2026 för fortsatt uppstart och etablering av miljöövervakningen och därefter 20 mnkr årligen från och med 2027.

Uppdaterade **EU-krav avseende klimatrapportering** enligt LULUCF-förordningen leder till en ökad kostnad om 1 mnkr årligen.

Det behövs sammantaget ett tillskott om 27,5 mnkr 2026, 40,5 mnkr 2027 och 34,5 mnkr 2028 för att upprätthålla dels den grundläggande miljöövervakningen, dels genomföra rapporteringar i enlighet med Sveriges nya internationella åtaganden och EU-krav.

Utökad finansiering behövs också för att säkerställa och upprätthålla insamling samt analys av humanprover inom den **hälsorelaterade miljöövervakningen** för att kunna följa exponeringen av **miljögifter**. Stora delar av insamlingen utförs i samproduktion med Livsmedelsverket och vi stödjer därmed Livsmedelsverkets budgetäskande inom denna verksamhet (anslag 1:14 Livsmedelsverket (Ramanslag)).

Överföring av medel till förvaltningsanslaget

Naturvårdsverket föreslår en överföring av medel motsvarande 49 mnkr från anslaget 1:2, ap 1 till förvaltningsanslaget enligt nedan

Anslagspost 1 (tkr)	Beräkning 2026	Beräkning 2027	Beräkning 2028
<i>Förvaltningskostnader inköp av tjänster</i>	47 000	47 000	47 000
<i>Gemensamma it-stöd</i>	1 739	1 739	1 739
Summa förslag avrundat	49 000	49 000	49 000

Inköp av tjänster

Ett flertal uppgifter som belastar anslagspost 1 under anslaget bedöms vara av sådan art att de är förvaltningsuppgifter enligt förordning (2012:989) med instruktion för Naturvårdsverket. Enligt denna förordning ska Naturvårdsverket ansvara för internationell rapportering för Sveriges del till EU och FN rörande klimat, miljö och natur. Detta genom att bland annat samla in, sammanställa, analysera och rapportera uppgifter.

I dagsläget utförs dessa förvaltningsuppgifter av ett externt konsortium Svenska MiljöEmissionsData (SMED), som består av SMHI, SCB, SLU och IVL Svenska Miljöinstitutet AB (IVL). Ramavtal med SMED har funnits sedan 2001, det vill säga i snart 25 år.

Då dessa arbetsuppgifter är obligatoriska för Naturvårdsverket och långsiktiga åtaganden för Sverige kan de inte anses vara tillfälliga. Kostnaden på anslagsposten för detta uppgår till cirka 47 mnkr per år. Naturvårdsverket föreslår att dessa medel överförs till förvaltningsanslaget.

It-stöd

Anslaget 1.2 ap 1 finansierar gemensamma it-stöd utifrån en fördelningsmodell. Dessa medel föreslås föras över till förvaltningsanslaget.

Anslagspost 4

Naturvårdsverket ansluter sig till regeringens förslag om att det behövs medel till myndighetsuppdrag som syftar till att bidra till minskade utsläpp av växthusgaser.

Det kan övervägas att anslagsändamålet förtydligas så att myndighetsuppdragen kan genomföras med Naturvårdsverkets eget arbete.

Anslagspost 6

När det gäller anslagsposten 6 noteras att det inte finns någon författning som reglerar hanteringen av organisationsbidraget. Det som får anses reglera detta är i stället myndighetens regleringsbrev, som beslutas årligen. Av villkoren följer att bidrag lämnas till en ideell miljöorganisation, att myndigheten beslutar om fördelningen av medlen samt att bidrag ges som organisationsbidrag. Eftersom det inte finns någon närmare definition av vad som ska förstås med begreppet ideell miljöorganisation i nu aktuell mening får myndigheten göra en egen bedömning. För att säkerställa att myndighetens hantering av bidragsansökningar kan ske med ledning av riksdagens och regeringens intentioner för bidragen föreslås att grunderna för fördelningen av bidragen till ideella organisationer regleras i en förordning. Här kan en jämförelse göras med andra bidrag till ideella organisationer, förordning (2021:12) om vissa bidrag ur viltvårdsfonden och förordningen (2010:2008) om statsbidrag till friluftslivsorganisationer.

Naturvårdsverket gör ingen egen bedömning av behovet av medel på anslaget utan utgår från befintlig nivå.

Anslagspost 9

Naturvårdsverket har inordnat Delegationen för cirkulär ekonomi hos myndigheten (M2021/02096) och behöver tilldelas fortsatt dispositionsrätt till anslagsposten 2. Vi ansluter oss till regeringens förslag om 5 mnkr per år.

Länsstyrelsernas dispositionsrätt

År 2022 fick länsstyrelserna dispositionsrätt till medel inom anslaget, vilket Naturvårdsverket fortsatt stödjer. Det finns dock ett betydande samordningsbehov inom miljöövervakningen för att säkerställa data, kvalitet och ett effektivt nyttande av anslaget. Naturvårdsverket framhåller betydelsen av att medlen används till de regionala miljöövervakningsprogrammen, och att fördelningen sker utifrån nationella prioriteringar och bedömningar.

KONSEKVENSER AV UTEBLIVEN ANSLAGSÖKNING

Tillförs inte tillräckliga medel till anslaget riskerar följande situationer att uppstå under de kommande åren.

- Nya krav riskerar att skjuta undan finansiering till befintlig miljöövervakning och att tidsserier bryts.
- Sverige lever inte upp till de nya krav som EU ställer inom den utvecklade klimat- och miljöpolitiken.
- Flera rapporter riskerar att falla under miniminivåerna vilket kan leda till överträdelseärenden och utdömmande av vite från EU-kommissionen. Till exempel inom avfallsstatistiken och luftkvalitetsdirektivet.

- Nivån på den befintliga miljöövervakningen och arbetet med styrmedel och åtgärder sänks eller prioriteras bort givet de kostnadsökningar som redan har uppstått i samhället samtidigt som kostnaderna fortsätter öka.
- Risken för dataintrång kräver utökade it-säkerhetsåtgärder. Om nödvändiga åtgärder riskerar data att röjas för obehöriga, förvanskas eller förstörs
- Den hälsorelaterade miljöövervakningen, samhällets möjligheter att identifiera och följa upp potentiella nya miljögiftshot och farliga ämnen minskar eller uteblir. Ett exempel där miljöövervakningen gett resultat är arbetet med PFAS som riskerar att minska eller utebli och liknande framtida hot inte upptäcks.

FINANSIELLA VILLKOR

Anslagskrediten 2025 uppgår till 7 770 tkr, och vi föreslår motsvarande nivå för 2026. Bemyndigandet för anslagspost 1 uppgår för 2025 till 60 mnkr. Naturvårdsverket föreslår en motsvarande nivå 2026. Administration och verksamhet effektiviseras väsentligt av möjligheten till fleråriga avtal och överenskommelser.

3.1.3 Anslaget 1:3 Åtgärder för värdefull natur

Naturvårdsverket föreslår att anslagspost 2 inom anslaget 1:3 Åtgärder för värdefull natur tilldelas 2 506 mnkr 2026, 2 733 mnkr 2027 och 2 931 mnkr 2028.

Anslagspost (tkr)	Tilldelat 2025	Beräkning 2026	Beräkning 2027	Beräkning 2028
ap. 2 Kostnader för skötsel av skyddade områden, artbevarande, friluftsliv m.m.	1 314 035	1 464 035	1 424 035	1 179 035
<i>Förstärkning</i>		1 042 000	1 309 000	1 752 000
Summa, avrundat		2 506 000	2 733 000	2 931 000

SKÄLEN FÖR VÅRT FÖRSLAG

Anslaget bidrar till att Sverige kan uppfylla **EU:s naturvårdsdirektiv**, samt utfästelser och mål i **EU:s strategi för biologisk mångfald 2030**. Anslaget finansierar insatser som genomförs i hela landet och har en avgörande betydelse för Sveriges möjligheter att **bevara** och **restaurera** naturvärden samt **tillgängliggöra** upplevelsevärden som finns i skyddade områden och bidra till minskade klimatutsläpp. Insatserna ger också sociala och ekonomiska effekter genom att de **skapar sysselsättning**, främjar **hälsa och välbefinnande** samt har betydelse för **regional utveckling**. Under 2023 omsattes exempelvis mer än 540 mnkr av omkring 5 550 unika leverantörer, och anslagsmedlen beräknades ge en sammanlagd sysselsättningseffekt motsvarande närmare 700 årsarbetskrafter, väl fördelade över hela landet.

Naturvårdsverket välkomnar regeringens pågående satsningar inom anslaget på våtmarker, vandringsleder, bekämpning av invasiva främmande arter, skötsel av ängs- och betesmarker med mera. Medlen inom anslaget som, vid sidan om dessa satsningar, finns tillgängliga för arbete i bredare bemärkelse med biologisk

mångfald, friluftsliv och andra i regleringsbrevet omnämnda verksamheter är dock enligt vår bedömning otillräckliga. Betydande förstärkningar behövs och vikten av ett långsiktigt och stabilt anslag för möjligheterna att sköta värdefull och skyddad natur i landet kan inte nog understrykas.

Yrkandet för budgetperioden 2026–2028 består av två delar med inbördes prioriteringsordning:

1. Förstärkt biologisk mångfald och skötsel av skyddad natur
2. Andra särskilda satsningar

Behov av förstärkning, (tkr)	Beräkning 2026	Beräkning 2027	Beräkning 2028
1. Förstärkt biologisk mångfald och skötsel av skyddad natur	750 000	1 000 000	1 350 000
2. Särskilda satsningar:			
Åtaganden enligt EU:s restaureringsförfordning	130 000	160 000	190 000
Nationella ersättningsprogrammet för ängs- och betesmarker	80 000	70 000	135 000
Viltförvaltning och jakt	32 000	29 000	27 000
Invasiva främmande arter (permanent satsning)	50 000	50 000	50 000
Summa	1 042 000	1 309 000	1 752 000

Förstärkt biologisk mångfald och skötsel av skyddad natur

Naturvårdsverket bedömer att det krävs en långsiktig och stabil finansiering för att **förvalta skyddade områden** och **tillgängliggöra naturen** för medborgarna. Skötsel av värdefull natur är viktig för den biologiska mångfalden och för människors möjligheter att vistas i naturen. Många arter är på väg att försvinna för alltid och läget är allvarligt även i Sverige, vilket bekräftats i uppföljningen av miljömålen och den fördjupade utvärderingen (FU23).

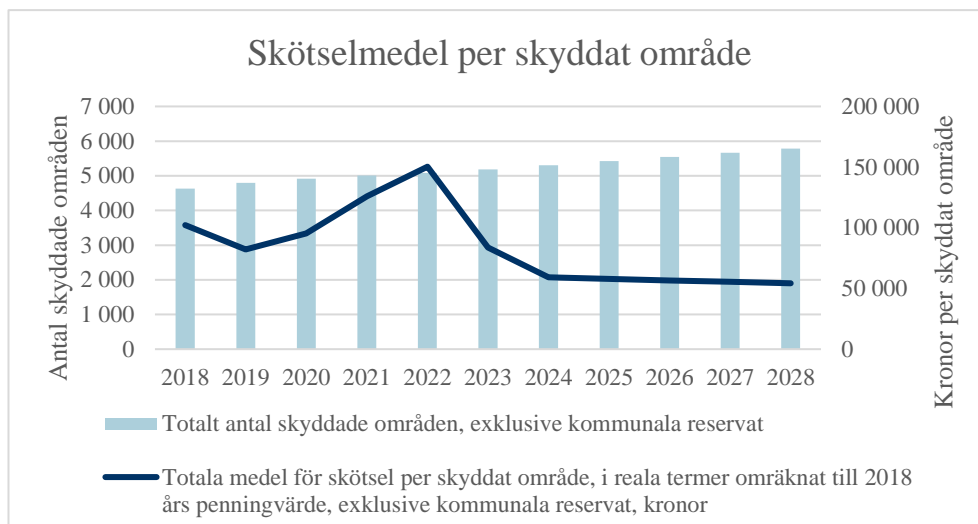
Vid sidan om att vara livsmiljöer för hotade arter och att utgöra viktiga platser för friluftsliv så är de naturskyddade områdena också en betydande tillgång för turism, lokalt och regionalt näringsliv, rekreation, folkhälsa och integration.

I regeringens skrivelse 2024/25:55 som svarar på Riksrevisionens rapport om förvaltningen av skyddad natur framhålls **vikten av stabila anslagsnivåer för att trygga vårt svenska natur- och kulturarv**. Sveriges EU-rättsliga och internationella åtaganden knyter också an till betydelsen av att bevara välmående och livskraftiga ekosystem. Det är därför angeläget att natur- och friluftsvärden inom skyddade områden kan upprätthållas och förbättras.

Antalet skyddade områden ökar kontinuerligt och anslaget 1:3 behöver öka i motsvarande takt för att de skyddade markerna ska kunna skötas och tillgängliggöras. Vid årsskiftet 2023/2024 fanns det totalt 5 524 naturreservat, varav 482 kommunala, och 30 nationalparker som skyddar höga naturvärden. De tillgängliga medlen för skötsel av de skyddade områdena, det vill säga

anslagsmedel som inte öronmärkts för andra särskilda syften, väntas 2026–2028 vara nere på den klart lägsta nivån sedan 2014.⁵ De senaste årens inflation har också urholkat de tillgängliga medlen.

För att visa på utvecklingen över tid i reala termer ger våra beräkningar, med 2018 som basår, att det belopp som med nuvarande anslagsnivå kan läggas per skyddat område väntas bli i det närmaste halverat från 102 tkr/område år 2018 till 54 tkr/område år 2028.⁶ Nuvarande anslagsnivå räcker enligt vår bedömning inte ens till för att klara av att bibehålla gynnsam bevarandestatus för arter och naturtyper inom skyddade områden. Åtskilliga skyddade områden skulle dessutom behöva restaureras för att syftet med naturskyddet ska kunna nås. Satsningen på förvaltning av skyddade områden bidrar vidare i hög utsträckning till att Sverige ska kunna leva upp till kraven enligt Naturrestaureringsförordningen.

För att kunna upprätthålla befintliga natur- och friluftsvärden i landets skyddade områden och att kunna bedriva andra därtill knutna verksamheter som finansieras genom anslaget, såsom arbete med fastighetsförvaltning, kunskapsstöd, hotade arter, ordinarie LONA-projekt med mera krävs en stabil och långsiktig finansiering av anslaget för åtgärder i värdefull natur i den storleksordning som föreslås.

Naturvårdsverket ställer sig därför bakom de förslag som nämns i

Miljömålsberedningens delbetänkande (SOU 2025:21) gällande medel för

⁵ Vid sidan om anslagets grundfinansiering har vi då medräknat de tillfälliga satsningarna "Skötsel av naturreservat" (Budgetprop. (BP) 2025 samt 2022), "Åtgärder för värdefull" (BP 2021), "Förstärkt biologisk mångfald" (BP 2020) samt "Artbevarande, villförvaltning, fastighetsförvaltning, restaurering av biologisk mångfald och insatser för friluftsliv" (BP 2015).

⁶ Uppgifterna om antalet och volymen hektar skyddade områden samt konsumentprisindex (som mått på de gångna årens inflation) har hämtats från SCB:s statistikdatabas. Förbrukningen av skötselmedel per år kommer från *Åtterrapporering av medelsanvändning och resultat för skydd av och åtgärder för värdefull natur*. Antagandena om antalet skyddade områden resp. volymen skyddad hektar för åren 2024–2028 har baserats på en uppräknig utifrån medianvärdet av den årliga ökningstakten för perioden 2015–2023. Ingen inflation ingår i beräkningen för åren 2025–2028.

*skötsel av natur inom skyddade områden samt medel för att statliga naturreservat och nationalparker ska bli mer tillgängliga för friluftslivet.*⁷ Vår bedömning är att de nivåer som presenteras i delbetänkandet behöver införas över tid de kommande åren och att anslagsökningen bör genomföras som en upptrappning, för att ge myndigheterna och entreprenörerna möjlighet att skala upp sin kapacitet i verksamheterna successivt.

Förslag till särskilda satsningar

När finansieringen för förstärkt biologisk mångfald och skötsel av skyddad natur säkerställts kan det göras satsningar som syftar till att lyfta naturvårdsarbetet och arbetet med arter och naturtyper ytterligare, liksom ge möjlighet till ökad kunskap om tillståndet i naturen och ett ökat och hållbart friluftsliv.

Kunskapsunderlag och karteringskrav enligt EU:s naturrestaureringsförordning

Den beslutade förordningen om restaurering av natur inom EU ställer upp **bindande tidsatta mål och krav på informationsförsörjning och kunskap om arter och livsmiljöer**. Här följer därför nu ett särskilt äskande för att Sverige ska kunna uppfylla kriterierna enligt den nya förordningen i enlighet med den ambitionsnivå som klarlagts i pågående regeringsuppdrag⁸. Beloppen som vi föreslår utgör uppskattningar som kan komma att justeras när vi får tillgång till bättre underlag genom arbetet med uppdraget.

Kraven innebär att 90 % av livsmiljöernas yta ska vara karterade senast 2030 och 100 % senast 2040. Sverige saknar framför allt heltäckande kartor över var livsmiljöer finns, deras status/kvalitet och lämpliga platser för återställning.

Vi föreslår att karteringen till en början inriktas på skyddade områden och statligt ägd mark. En stor mängd information från många olika aktörer behöver hanteras i arbetet. Förslaget innefattar därför även utveckling av bättre stödsystem för att effektivisera förvaltning, uppdatering och utbyte av information.

För att kunna uppfylla även det tillkommande övervakningskravet som följer av de undantag från restaurering enligt 4:13 i förordningen, och därmed kunna effektuera de regler som följer av detta och som Sverige anmält, behövs ytterligare finansiering för övervakning, planering och rapportering.

Nationella ersättningsprogrammet för ängs- och betesmarker

Gräsmarker innehåller flera av de naturtyper som har sämst status i EU:s senaste art- och habitatrapportering, och närmare hälften av de hotade inhemska arterna är knutna till dessa marker. Markerna har stora behov av **skötsel och restaurering** för

⁷ Förslag om en strategi för hur Sverige ska leva upp till EU:s åtaganden inom biologisk mångfald respektive nettoupptag av växthusgaser från markanvändningssektorn (LULUCF), se bland annat kapitel 15, "Förslag om förvaltning av skyddade områden".

⁸ Regeringsuppdraget "Förslag till nationell restaureringsplan och författningsändringar till följd av EU-förordning om restaurering av natur".

att biologiskt kulturarv ska bevaras. De är också viktiga för betesdjur och djurhållning, och därmed för möjligheten att vara verksam på landsbygden.

En stor del av de gräsmarker som har restaureringsbehov finns utanför skyddade områden. Medlen som omsätts i arbetet med markerna kommer till stor del markförvaltare och näringsliv till del och bidrar på så sätt till en levande landsbygd. De bidrar också till öppna, varierade landskap som ger en rikare biologisk mångfald och som är attraktiva för rekreation. Många markägare väntar nu också på möjligheten att få ersättning.

Vi välkomnar regeringens satsning på åtgärder för restaurering och skötsel av ängs- och betesmarker i budgetpropositionen 2025. Samtidigt bedömer vi att mer medel än så behövs för **ersättningsprogrammet till lantbrukare och andra markförvaltare gällande restaurering av och vissa skötselåtgärder för ängs- och betesmarker**. Programmet omfattar restaurering av betesmarker och slätterängar, restaureringshamling och hamling av träd med natur- och kulturmiljövärden, naturvårdsbränning av ljunghed och gräsmark samt myrslätter. De äskade beloppen utgår från regeringsuppdraget om ett nationellt ersättningssystem för restaurering och skötsel av vissa ängs- och betesmarker med natur- och kulturvärden samt den fördjupade utvärderingen (FU23). Vi har i äskandet om de 135 mnkr som vi bedömer behövs årligen för verksamheten tagit hänsyn till de satsningar på programmet som pågår till och med 2027.⁹

Viltförvaltning och jakt

Viltförvaltning är idag en samhällsfråga som påverkar många viktiga samhällsintressen, som till exempel livsmedelsproduktion, trafik, skogsnäring, och turism. Naturvårdsverkets arbete grundar sig på viltstrategins tre perspektiv om att bruka viltet som resurs, begränsa skador som viltet orsakar och bevara viltet hållbart och långsiktigt. Vi ser behov av fyra särskilda satsningar inom området jakt och vilt under perioden 2026–2028.

Satsning 1: Förutsättningar för att uppnå politiska mål

Varg: En framtida hållbar vargförvaltning med ett lägre referensvärde kräver åtgärder enligt tidigare redovisat regeringsuppdrag. Dessa åtgärder avser ökade inventeringsinsatser, ökad övervakning, flytt av invandrade individer och ett omfattande förankringsarbete regionalt och lokalt. Kostnaderna för åtgärderna innebär behov av ökade medel regionalt och nationellt vilket kommer att specificeras i ett pågående regeringsuppdrag med rapportering den 15 mars 2025.

Vildsvin: För vildsvinsförvaltningen föreslås att regeringen avsätter särskilt riktade medel till Naturvårdsverket att fördela till länsstyrelserna i de 16 län som främst berörs, samt till Naturvårdsverket för att samordna och vägleda länsstyrelsernas arbete. Beloppet föreslås vara 15 mnkr per år inom en tidsram på 5 år med syfte att vara en tidsbegränsad förstärkning för att stödja lokal samverkan i förvaltningen av

⁹ I BP2023 tillfördes programmet 15 mnkr per år 2023–2027 ("Överföring medel för nationella åtgärder för landsbygdsutveckling"), och i BP2025 tillfördes 30 mnkr 2025, 40 mnkr 2026 och 50 mnkr 2027 ("åtgärder för restaurering och skötsel av ängs- och betesmarker"). Därefter saknas i nuläget finansiering.

vildsvin. Detta enligt delredovisning av regeringsuppdraget om att ta fram en åtgärdsplan för effektiv vildsvinsförvaltning. Satsningen ska förbättra hantering av eventuella nya utbrott av afrikansk svinpest, minska skador i jordbruk och trafik, och bidra till att vildsvinen nyttjas som resurs.

Skarv och säl: Enligt havspropositionens innehåll förväntas en framtida aktiv förvaltning av säl och skarv. En sådan förvaltning skapar behov av årligt framtagna beskattningsmodeller och utveckling av system för att följa avskjutning av såväl skarv som säl vilket kräver resurser.

Klövilt: Resurser behövs även för att kunna genomföra de åtgärder som föreslogs i redovisningen av regeringsuppdraget Skog och klövilt. Av särskild vikt är medel för att möjliggöra lokala flerartsförvaltningsprojekt samt att utveckla älgdata.se så att webbportalen kan möjliggöra en central nod för adaptiv klövviltsförvaltning. Vidare behöver det utvecklas metoder för att beräkna populationsstorlekar av olika de olika hjortdjursarterna vilket beskrivs under satsning 3.

Satsning 2: Kunskapsunderlag

Naturvårdsverket ser ett ökat internationellt engagemang och intresse för fåglars populationsutveckling, skyddsstatus och förvaltning. Det pågår **flera arbeten inom EU** där Sverige förväntas **bidra med kunskap**, särskilt avseende sjöfågel. Detta är en förutsättning för att fortsätta bedriva jakt i nuvarande omfattning samt öppna för att fler arter ska kunna bli jaktbara.

Satsning 3: Moderna system och verktyg för en effektiviserad övervakning av vilt och skador från vilt och ett återrapporteringsystem för fällt vilt

I satsningen vill Naturvårdsverket utveckla **nationella viltövervakningssystem** baserade på ny teknik som viltkameror, drönare och DNA tillsammans med universitet och intresseorganisationer. Satsningen baseras på de kunskaper och verktyg som tagits fram inom tidigare externa projekt finansierade genom verksamhetsbidrag och forskningsbidrag från Naturvårdsverket. Ett viltövervakningssystem möjliggör såväl adaptiv klövviltsförvaltning som uppföljning av de arter som jagas genom allmän jakt.

Det finns även behov av att ta fram ändamålsenliga system för **återrapportering av fällt vilt**. Särskilt vad gäller jakt på fåglar, där det inom EU finns ökade förväntningar på att medlemsländerna kan säkerställa en adaptiv förvaltning av arter i enlighet med reglerna i Fågeldirektivet. Vi avser även starta en pilotstudie med den metod för att identifiera och analysera skador på gröda av vildsvin som tagits fram i ett regeringsuppdrag samt i en rapporterad verksamhetsanalys. En satsning av metoden i ett mindre format innebär möjligheter att prova och bygga upp ett system gradvis och till största möjliga nytta.

Satsning 4: Utrotning av främmande art

För att arbetet med organiserad **utrotning av stenmården** ska kunna återupptas behövs särskilda medel för åtgärden. Det är viktigt ur ett samhällsperspektiv då stenmården orsakar skador på främst fordon och hus. Då arten inte klassas som invasiv är det inte möjligt att använda de medel som redan finns avsatta för invasiva arter. Därför krävs att medel finns från annat håll.

Uppdrag viltskadecenter

Finansieringen av uppdrag till **Viltskadecenter**, SLU, sker idag via anslaget 1:3 ap. 2. Viltskadecenter tar fram kunskapsunderlag som bidrar till att begränsa skador och konflikter som orsakas av fredade viltarter, framför allt stora rovdjur och betande fåglar. Dessa kunskapsunderlag är av stor vikt för viltförvaltningen. Vidare finns det behov av mer kunskap om hur skador av fredade betande fåglar kan minska. Verksamhetens art relaterar mer till viltskadeanslaget 1:7 inom Utgiftsområde 23 än till anslaget 1:3. Vi föreslår därför att en sänkning sker med 7 mnkr på detta anslag följd av en motsvarande ökning inom anslag 1:7.

Satsningar inom viltförvaltning och jakt, tkr	2026	2027	2028
Satsning 1 Förutsättningar för att uppnå politiska mål	18 500	18 500	18 500
Satsning 2 Kunskapsunderlag	2 500	2 500	2 500
Satsning 3 Moderna system och verktyg för en effektiviserad övervakning av vilt och skador från vilt och återrapporteringssystem för fällt vilt	15 000	12 000	10 000
Satsning 4 Utrotning av främmande art	3 000	3 000	3 000
Överföring Viltskadecenter till UO 23 1:7	-7 000	-7 000	-7 000
Summa	32 000	29 000	27 000

Invasiva främmande arter

Den pågående satsningen på bekämpning av invasiva främmande arter om 50 mnkr för åren 2024–2026 skulle behöva förlängas för att arbetet ska kunna få tillräcklig och varaktig effekt. Kostnaderna för att komma till rätta med skadliga invasiva främmande arter blir betydligt högre i framtiden om inte insatserna görs i tid. Påbörjade insatser behöver fortsätta och följas upp för att inte det arbete som redan utförs ska riskera att vara ogjort inom ett fåtal år. Vi föreslår att satsningen görs permanent med nivån 50 mnkr per år från och med 2026.

Länsstyrelsernas dispositionsrätt

Naturvårdsverket bör vara den myndighet som gör bedömningar om nationella prioriteringar och fördelningar av anslagsmedel när det inte är uppenbart att en tilldelning av medel ska ske på annat sätt. Det har att göra med Naturvårdsverkets roll som nationell myndighet för biologisk mångfald, friluftsliv och vilt. Nationella prioriteringar och fördelningar görs utifrån internationella och nationella mål, strategier och planer samt de regionala förutsättningarna och behoven.

Det kan vara lämpligt och effektivt att tilldela länsstyrelserna dispositionsrätt på medel som hämtas från 1:3-anslaget för att finansiera tjänster vid samtliga länsstyrelser när alla länsstyrelser ska tilldelas lika stor finansiering. Exempel har varit arbete med våtmarker, IAS och friluftsliv. I andra fall är det enligt vår uppfattning olämpligt att ge fördelningsansvaret för bidragsmedel till länsstyrelserna genom Länsstyrelsen i Örebro län.

Att ha medel på dispositionsrätt kan ge inlåsnings effekter för verksamheter vilket omöjliggör omprioriteringar och omfördelningar mellan anslagsposterna under året. Det är vidare ofta snårigt att i regleringsbrev följa hur rapporteringen av medel på dispositionsrätt ska ske.

Överföring av medel till förvaltningsanslaget

Naturvårdsverket föreslår en överföring av medel motsvarande 41 mnkr från anslaget 1:3, ap 2 till förvaltningsanslaget enligt nedan.

Anslagspost 1 (tkr)	Beräkning 2026	Beräkning 2027	Beräkning 2028
<i>Personal</i>	37 500	37 500	37 500
<i>Gemensamma it-stöd</i>	3 330	3 330	3 330
Summa förslag avrundat	41 000	41 000	41 000

Kostnader för personal som utför permanenta förvaltningsuppgifter

Ett flertal uppgifter som belastar anslagspost 2 följer av Naturvårdsverkets instruktion, såsom arbete med viltförvaltning och friluftsliv, eller av pågående satsningar som blivit eller som av Naturvårdsverket i detta budgetunderlag föreslås bli permanenta, såsom arbete med våtmarker samt invasiva främmande arter. Kostnaden på anslagsposten för detta uppgår till cirka 37,5 mnkr per år. Naturvårdsverket föreslår att dessa medel överförs till förvaltningsanslaget.

It-stöd

Anslaget 1.3 ap 2 finansierar gemensamma it-stöd utifrån en fördelningsmodell, dessa medel föreslås föras över till förvaltningsanslaget.

KONSEKVENSER AV UTEBLIVEN ANSLAGSÖKNING

Anslaget finansierar idag en mängd olika verksamheter och vi har ovan visat på de behov vi bedömer vara allra mest prioriterade de följande åren. Utebliven finansiering av den föreslagna omfattningen skulle medföra en rad risker och konsekvenser för arbetet med naturvård, biologisk mångfald och friluftsliv som återges här.

- Betydligt färre skötsel- och restaureringsinsatser för värdefull natur både inom och utanför skyddade områden. Möjligheten att upprätthålla gynnsam bevarandestatus för många naturtyper och livsmiljöer för hotade arter minskar därmed avsevärt. I förlängningen ökar risken för fortsatt minskning av biologisk mångfald i Sverige.
- Betydande risk att Sverige inte lever upp till kraven som följer av det nya globala ramverket och EU:s strategi för biologisk mångfald, EU:s naturvårdsdirektiv samt flera andra internationella åtaganden och konventioner som rör arter och naturtyper.
- Svårare att skapa förutsättningar för att nå de naturmiljöinriktade miljö kvalitetsmålen och att kunna möta de krav som nya restaureringslagen ställer och som berör åren 2026–2028.

- Lägre sysselsättning över hela landet hos entreprenörer, konsulter och myndigheter.
- Nya nationalparker och andra besöksvärda skyddade områden riskerar att inte kunna tillgängliggöras för att ta emot och möjliggöra besök eller turism.
- Nedskuret underhåll för byggnader och anläggningar kan leda till förkortad livslängd, säkerhetsbrister (tex på utsikts-/fågeltorn, leder, broar) samt en betydande underhållsskuld i framtiden och kostnader för avveckling av anläggningar.
- Naturum riskerar att behöva minska på verksamheten till ett minimum och i vissa fall stänga ner helt.
- Villkoren för jakt- och viltvård försämras. Konflikter inom vilt- och rovdjursförvaltningen riskerar att öka.
- Vargstammens genetiska status riskerar att försämras.
- Inventeringsverksamheten blir av lägre kvalitet och förtroende för resultaten minskar.
- Inga nya lokala och kommunala naturvårdsprojekt kommer att kunna startas upp, annat än de som följer av den permanenta våtmarkssatsningen. Möjligheten till uppväxling av anslagsmedlen i sådana LONA-projekt uteblir och lokalt engagemang som omsätts i större satsningar kan inte tas tillvara.
- Information och kunskapssammanställningar om förekomst och hänsynsbehov när det gäller naturtyper och arter riskerar att inte kunna tas fram, tillgängliggöras och rapporteras i enlighet med krav i EU-direktiv och konventioner.

FINANSIELLA VILLKOR

Anslagskrediten uppgår till 6 mnkr för 2025. Vi föreslår en motsvarande anslagskredit 2026–2028. Verksamheten är komplex och berör väldigt många olika delverksamheter och externa aktörer, inklusive samtliga länsstyrelser. Den är också till viss del händelsestyd. Det förekommer att byggprojekt blir försenade av olika skäl, exempelvis väder. Akutmedel för rovdjur och DNA-provtagning vid rovdjursinventering är andra exempel på händelsestyrda kostnader som ofta kommer sent på året.

Bemyndigandet för anslagsposten uppgår för 2025 till 900 mnkr. Naturvårdsverket föreslår en motsvarande ram för perioden 2026 och att slutåret sätts till 2036. Eftersom våtmarksprojekt ofta är fleråriga är bemyndiganderamen en förutsättning för att den pågående satsningen på restaurering av våtmarker ska kunna genomföras. Det behövs också ett bemyndigande för att fleråriga LIFE-projekt och avtal avseende förvaltning av värdefulla områden ska kunna tecknas, samt för att fleråriga utfästelser inom ersättningsprogrammet för ängs- och betesmarker ska kunna ingås.

3.1.4 Anslaget 1:4 Sanering och återställning av förorenade områden

Naturvårdsverket föreslår att förstärkningen om 390 mnkr fortsätter 2026, och utökas med ytterligare 80 mnkr 2027 och 2028 för anslagspost 1, och ansluter till regeringens förslag avseende anslagspost 5.

Anslagspost (tkr)	Tilldelat 2025	Beräkning 2026	Beräkning 2027	Beräkning 2028
ap. 1 Sanering och efterbehandling av förorenade områden	737 318	475 818	485 818	485 818
<i>Förstärkning</i>		390 000	470 000	470 000
Ap 5 Hantering av visst farligt avfall	50 000	50 000	50 000	50 000
Summa, avrundat	787 318	916 000	1 006 000	1 006 000

SKÅLEN FÖR VÅRT FÖRSLAG

Föroreningar i mark och sediment är en del av vår industrihistoria och utvecklingen av vårt välfärdssamhälle. Därför har vi en miljöskuld som fortfarande påverkar både människors hälsa och miljön. Miljögifter i marken och vatten innebär stora kostnader för samhället om de inte åtgärdas. De kan innebära hinder för stadsutveckling och bostadsbyggande, behov av rening av dricksvatten, förlust av dricksvattentäkter och bortfall av livsmedelsproduktion. Sanering och återställning av förorenade områden är en förutsättning för att minska det hot som farliga ämnen utgör mot samhällsviktiga ekosystemtjänster och människors hälsa.

Vi såg en **uppgång i antalet stora åtgärdsprojekt** under 2024 och Naturvårdsverket har redan beslutat om drygt 500 mnkr i statsbidrag och statsstöd för 2025, vilket tecknar upp ca 68 % av anslaget redan innan årets nya ansökningar har behandlats. Aktuella uppskattningar visar att anslaget riskerar bli överskött 2026 och kommer inte räcka till med nuvarande förutsättningar. Medel är uppbundna i redan beslutade projekt fram till 2034 och flera utredningar tas vidare in i åtgärdsfas. De senaste årens satsningar på bland annat utredningar, vägledning och statliga myndigheternas samverkan har gett resultat.

Under 2023 återupptogs **inventering av förorenade områden** på regeringens initiativ. Naturvårdsverket och länsstyrelserna genomför satsningen i samverkan och den har fått stort genomslag. Inventeringen fokuserar på **förorenade sediment och PFAS** där kunskap för prioritering av åtgärdsbehov är otillräcklig eller saknas. Satsningen behöver följas upp med tillräckliga resurser för att **säkerställa förutsättningar för att genomföra de åtgärder som behövs** utifrån det nya kunskapsläget.

De nya dricksvattengränsvärden för PFAS som träder i kraft 2026 ställer höga krav på Sveriges dricksvattenproducenter. Områden som redan förorenats av PFAS bedöms vara en av de största källorna till fortsatt spridning av PFAS i miljön tillsammans med deponier och avloppsreningsverk. Det är därför mycket angeläget

att åtgärda och **minska spridningen av PFAS** från förorenade områden för att minska belastningen yt- och grundvatten som används för dricksvattenproduktion samt mark för primärproduktion av livsmedel. Det kartläggningsarbete som genomförts de senaste åren tyder på att det finns ett stort antal potentiellt PFAS-förorenade områden. Den senaste siffran är ca 17 800 områden men antalet stiger för varje vecka som kartläggningen fortgår.

Kostnaderna för att begränsa riskerna från ett PFAS-förorenat område är ofta mycket stora och Naturvårdsverket bedömer att kostnaderna för åtgärder kommer att öka de kommande åren. Det innebär att både länsstyrelsen och andra myndigheter behöver ha fortsatt goda finansiella förutsättningar för att **driva processerna framåt med ansvarsutredningar** för att säkerställa att förorenaren betalar för att minska riskerna för samhället. Det statliga anslaget behövs också för att SGI tillsammans med SGU och Naturvårdsverket fortsatt ska kunna bidra till att **utveckla åtgärdsmetoder och långsiktigt följa upp** dessa metoder. Nuvarande kunskap om metoder för att minska riskerna med PFAS-förorenade områden behöver utvecklas och tillgängliggöras.

Naturvårdsverket ska även tillsammans med SGU stärka vägledningen till kommunal räddningstjänst när det gäller hantering av **släckinsatser, brandövningsplatser och brandstationer som har förorenats av PFAS** (MSB:s regleringsbrev). Det är därför viktigt att det finns finansiella möjligheter för båda myndigheter att ge stöd i den omfattning som krävs. Det är även av vikt att andra aktörer, så som SLU, får förutsättningar att bedriva sitt arbete. Däribland nya detekteringsmetoder, övervakning och utveckling av reningstekniker.

Naturvårdsverket leder två regeringsuppdrag inom förorenade områden som syftar till att stärka samordningen, förbättra vägledningen och öka möjligheten att genomföra kostnadseffektiva åtgärder för förorenade sediment (SESAM) och PFAS-förorenade områden (RUPFO). Fortsatt utveckling och samordning är beroende av att det finns utrymme för att finansiera tjänster hos SGI, SGU, länsstyrelserna, Havs- och vattenmyndigheten, MSB samt Naturvårdsverket för arbete 2026–2028.

Samverkan mellan länsstyrelsen, SGI, SGU och Naturvårdsverket är av stor betydelse för att arbetet ska fortsätta vara framgångsrikt och det är därför av stor betydelse att finansieringen av dessa myndigheters arbete fortgår. SGU har även ett särskilt ansvar för statligt förorenade områden samt som huvudman för vissa objekt med statsbidrag där omfattningen i båda delar av arbetet har ökat de senaste åren (se SGU:s budgetunderlag). Anslaget storlek avgör takten i arbetet med att minska påverkan på samhället och ekosystemen till följd av miljögifter i mark och sediment.

Med bakgrund av ovanstående är vår bedömning är att vi tillsammans med länsstyrelserna och kommunerna år 2026 är i ett läge med ett stort antal projekt som är redo för åtgärdsfas samt är redo att gå från inventering av potentiellt PFAS-förorenade områden till åtgärder mot spridning av PFAS inklusive åtgärder i förorenade sediment. Utifrån den ansökningsprognos vi fått från länsstyrelserna

fram till och med 2027 ser vi att det finns tydligt underlag för en fortsatt förstärkning och succesiv ökning av anslaget.

Det är därtill viktigt att **länka ihop** den kunskap som tas fram inom den **hälsorelaterade miljöövervakningen** och **miljögiftsövervakningen** med den kunskap som tas fram om status för förorenade områden som bland annat innehåller PFAS. Detta så att tillsynen och åtgärdsarbetet inom förorenade områden tydligare kan bidra till att minska exponeringen av miljö- och hälsofarliga ämnen hos befolkningen. För att åstadkomma detta behövs en robust och kontinuerlig miljöövervakning samt utvecklade kunskapsstöd riktade till tillsynsmyndigheter inom primärproduktion, förorenad mark och livsmedel. Exempel på kunskapsstöd som föreslås i det nyligen levererade regeringsuppdraget *Kunskap om PFAS i livsmedel och miljö* är utökad tillsynsvägledning och vägledning för markanvändning nedströms PFAS-förorenade områden, analysmetoder för att mäta låghaltiga PFAS-värden i livsmedel och i foder samt fler hälsobaserade riktvärden för fler PFAS (än för de fyra för vilka Efsa tagit fram ett tolerabelt veckointag) för att bättre spegla den exponering som befolkningen idag är utsatt för.

Överföring av medel till förvaltningsanslaget

Naturvårdsverket föreslår en överföring av medel motsvarande 13 mnkr från anslaget 1:4, ap 1 till förvaltningsanslaget enligt nedan.

Anslagspost 1 (tkr)	Beräkning 2026	Beräkning 2027	Beräkning 2028
<i>Personal</i>	10 000	10 000	10 000
<i>Gemensamma it-stöd</i>	2 625	2 625	2 625
Summa förslag avrundat	13 000	13 000	13 000

Kostnader för personal som utför permanenta förvaltningsuppgifter

Ett flertal uppgifter som belastar anslagspost 1 är sådana uppgifter som ingår i Naturvårdsverkets instruktion och som inte är temporära, till exempel samordning när det gäller förorenade områden samt administration, uppföljning och utvärdering av bidrag för avhjälpande av föroreningsskador. Pågående satsningar som arbetet med PFAS och sediment föreslås bli permanenta. Kostnaden för arbete med dessa uppgifter på anslagsposten uppgår till cirka 10 mnkr per år. Naturvårdsverket föreslår att dessa medel överförs till förvaltningsanslaget. Tillfälliga uppgifter som arbetet med regeringsuppdragen om PFAS och förorenade sediment kan fortsatt finansieras av 1:4 ap 1.

It-stöd

Anslaget 1.4 ap 1 finansierar gemensamma it-stöd utifrån en fördelningsmodell, dessa medel föreslås föras över till förvaltningsanslaget.

KONSEKVENSER AV ATT ETT STABILT OCH LÅNGSIKTIGT ÖKANDE ANSLAG UTEBLIR

Vid en otillräcklig utveckling av anslaget riskerar följande situationer att uppstå under de kommande åren.

- De utredda områden i mark och sediment som bedömts vara angelägna för samhället att åtgärda blir inte hanterade. Mångårigt utrednings- och förberedelsearbete går förlorat då 1:4-anslaget per definition nyttjas när det fastställts att det saknas finansiellt ansvarig part som kan ta arbetet vidare. Åtgärder som finansieras via detta anslag är sista utvägen för samhället att åtgärda en miljöskuld.
- Ju längre tid det tar innan landets PFAS-förorenade områden är hanterade, desto större kommer skadorna i miljön och kostnader för att hantera dessa genom exempelvis vattenrening att bli. Dessutom upptäcks fortsatt nya miljögifter inom miljögiftsövervakningen. Exempelvis upptäcktes det under förra året ett nytt PFAS-ämne (Capstone B) som det finns mycket högre halter av än de mer traditionellt förekommande PFAS-ämnena som är vanliga vid många äldre brandövningsplatser.
- Effekter som följer av ett ändrat klimat, såsom översvämningar och torka riskerar leda till att förorenade områden blir en större belastning på människors hälsa och miljön än de gör idag om inte åtgärder vidtas.
- Mer jungfrulig mark eller jordbruksmark, framför allt storstadsnära, skulle behöva tas i anspråk för exempelvis bostadsbyggande och energiproduktion, i stället för att använda redan exploaterad mark, där vidare exploatering hindras av markföroreningar.
- Förorenade områden som ofta finns i attraktiva strand- och vattennära områden blir i mindre utsträckning tillgängliga för exploatering och ny markanvändning.
- Kapacitet att möta det hot som förorenade områden innebär för yt- och grundvatten som resurs för exempelvis bevattning, livsmedelsproduktion och dricksvattenförsörjningen minskar, med betydande samhällskostnader för rening som följd.
- Takten i att förbättra förutsättningarna för utveckling i småkommuner och landsbygd skulle minska. Många förorenade områden finns på landsbygden och i mindre orter där betydande industrier funnits men nu avvecklats. Dessa områden kan genom efterbehandling bidra till utvecklingen på dessa platser.

Ett stabilt och långsiktigt anslag är även en förutsättning för att förbereda Sverige för ett eventuellt markdirektiv (se avsnitt 3.1.1). Ett nytt markdirektiv skulle bland annat innebära att vi behöver uppdatera våra register för förorenade områden och vår vägledning för riskbedömning.

FINANSIELLA VILLKOR

Bemyndigandet för anslagspost 1 uppgår 2025 till 1 865 mnkr. Vi föreslår att nuvarande nivå bibehålls. Flera saneringsprojekt är stora och beräknas pågå under många år och det finns ett stort intresse för saneringsåtgärder för bostadsbyggande. Vi förväntar oss flera stora ansökningar utifrån förutsättningarna som beskrevs ovan. Bemyndigandet behöver vara tillräckligt stort för att kunna hantera de förseningar som uppstått, och fatta nya beslut.

Naturvårdsverket föreslår även ett tillägg i anslagets ändamål som innebär att anslaget kan användas för hantering av fordringar avseende illegala gränsöverskridande avfallstransporter. Vi har stora kostnader för till exempel lagerhållning av beslagtagna containrar i väntan på domstolsbeslut. Denna osäkra fordran, som i väntan på rättslig prövningsprocess i många fall är flerårig, belastar Naturvårdsverkets förvaltningsanslag och tränger ut löpande verksamhet.

Naturvårdsverket föreslår dessutom ytterligare ett tillägg i anslagets ändamål respektive anslagsvillkor att anslaget även får användas att upptäcka miljö- och hälsorisker med PFAS.

3.1.5 Anslaget 1:5 Miljöforskning

Naturvårdsverket ansluter sig till regeringens förslag 2026–2028.

Anslagspost (tkr)	Tilldelat 2025	Beräkning 2026	Beräkning 2027	Beräkning 2028
ap. 1 Miljöforskning	93 825	93 825	93 825	93 825
Summa	93 825	93 825	93 825	93 825

SKÄLEN FÖR VÅRT FÖRSLAG

Det är angeläget att Naturvårdsverkets verksamhet är kunskapsbaserad. Kostnadseffektiva insatser i arbetet med klimat, miljö och naturvård kräver **god kunskap om tillståndet i miljön** och om olika **åtgärders effekter**. Naturvårdsverket och Havs- och vattenmyndigheten utformar forskningsutlysningar utifrån förvaltningens behov så att kunskapen snabbt kan komma till användning.

Myndighetens forskningsanslag används för att inhämta ny kunskap när kunskapsläget är oklart eller forskningen ännu inte har ägnat uppmärksamhet åt en fråga som myndigheten har i uppdrag att arbeta med. Forskningsanslagen används även när myndigheten har fått ett regeringsuppdrag att ta fram **nya riktlinjer** eller en **ny vägledning på vetenskaplig grund**.

Naturvårdsverket har under flera år betalat ut 17 mnkr kronor i bidrag till Stiftelsen Institutet för vatten- och luftvårdsforskning (SIVL). Medlen till stiftelsen ska användas till utgifter för statens andel av den forskning som bedrivs samfinansierat med näringslivet samt får även användas för nationell finansiering av EU-projekt. Vi föreslår fortsatta utbetalningar och oförändrat belopp.

FINANSIELLA VILLKOR

Bemyndigandet 2025 uppgår till 102 mnkr. Naturvårdsverket har under flera år föreslagit en ökning av bemyndiganderamen till 150 mnkr. Ökningen behövs för att effektivt kunna använda anslaget och är en förutsättning för att lysa ut och bevilja fleråriga forskningsprojekt, samfinansiering av tjänster och en förutsättning för medverkan i EU-gemensamma forskningssatsningar. Ett utökat bemyndigande skulle minska kostnaderna för den administrativa hanteringen på Naturvårdsverket.

3.1.6 Anslaget 1:11 Åtgärder för havs och vattenmiljö

Naturvårdsverket föreslår en fortsatt finansiering med 30 mnkr från och med 2026 för anslagspost 1 inom anslaget 1:11 Åtgärder för havs och vattenmiljön.

Anslagspost (tkr)	Tilldelat 2025	Beräkning 2026	Beräkning 2027	Beräkning 2028
ap. 1 Åtgärder för havs- och vattenmiljö – avloppsrening	30 000	0	0	0
<i>Förstärkning</i>		30 000	30 000	30 000
Summa	30 000	30 000	30 000	30 000

SKÅLEN FÖR VÅRT FÖRSLAG

Anslagsposten har bidragit till att öka takten i arbetet med att **minska utsläpp av läkemedelsrester** till hav, sjöar och vattendrag, liksom till att minska utsläpp av **mikroplaster** och **andra föroreningar** i dagvatten till vattenmiljön. Strandstädning med gott resultat har dessutom möjliggjorts i drygt tjugo bidragsberättigade kommuner.

Naturvårdsverket föreslår att bidraget för **strandstädning** till kommuner fortsätter på samma nivå om 20 mnkr även under 2026, 2027 och 2028. Den statliga finansieringen har gjort tydlig nytta i miljön och vi bedömer att det inte finns andra aktörer som kommer finansiera arbetet. Saneringsbördan för strandstädning slår också ojämnt mellan kommunerna där särskilt Bohuskusten är svårt drabbad av marint skräp. Konsekvenserna av att anslaget skulle upphöra och saneringen utebli, bedöms innebära både olägenhet för friluftsliv samt långsiktig nedbrytning till mer svåraserad mikroplast i vattendrag och havsmiljö. Ett sådant bidrag behöver inte hanteras av Naturvårdsverket utan kan läggas på kommun eller annan aktör. Det viktiga är att satsningen inte försvinner.

Naturvårdsverket ser även behov av att anslaget under 2026, 2027 och 2028 kan finansiera utredningar, utvärdering och uppföljning av anslagets bidragsansatser för minskade utsläpp av mikroplaster, läkemedelsrester och andra föroreningar. Detta kan även ge **värdefullt underlag** för ett bättre och mer **kostnadseffektivt nationellt genomförande av avloppsdirektivet**. Vi bedömer att behovet av **kunskaphöjande åtgärder** kommer att öka under 2026, 2027 och 2028. Riskbedömningar (artikel 5, 7, 8, 18 i direktivet) och underlag till det nationella genomförandeprogrammet (artikel 23 i direktivet) behöver initieras så snart som möjligt så att de kan redovisas till EU-kommissionen inom utsatt tid.

Naturvårdsverket har lämnat ett förslag till Regeringskansliet med villkorsändring av anslagspost 1:11 ap.1 punkt 2 som ligger i linje med ovan.

För det fall anslag 1:11 ap. 1 punkt 2 fortsättningsvis inte kommer att kunna finansiera uppgifterna ovan hänvisar vi till vårt resonemang av behov av medel under avsnitt 3.1.1, Avloppsdirektivet.

FINANSIELLA VILLKOR

Bemyndigandet för tidigare år har uppgått till 20 mnkr, för 2026–2028 föreslås samma nivå.

3.1.7 Anslaget 1:13 Internationellt miljösamarbete

Naturvårdsverket ansluter sig till regeringens förslag 2026–2028.

Anslagspost (tkr)	Tilldelat 2025	Beräkning 2026	Beräkning 2027	Beräkning 2028
ap. 1 Bilateralt miljösamarbete	29 400	29 400	29 400	29 400
ap. 2 Utveckling av den internationella klimatpolitiken	15 000	15 000	15 000	
Summa		44 400	44 400	29 400

SKÅLEN FÖR VÅRT FÖRSLAG

På grund av klimat- och miljöfrågornas gränsöverskridande karaktär är internationellt samarbete på klimat- och miljöområdet en viktig del i Sveriges miljöarbete. Anslagspost 1 möjliggör för Naturvårdsverket tillsammans med Kemikalieinspektionen, Havs- och Vattenmyndigheten och SMHI att samarbeta med länder som har stor påverkan på den globala miljön och som svarar för stora delar av de globala utsläppen av växthusgaser och därför är strategiskt viktiga för det internationella klimat- och miljöarbetet.

Insatser inom anslaget riktas i huvudsak mot att **påverka strategiska länder att införa styrmedel** som leder till minskad påverkan på klimat och miljö. Insatser riktas också mot att **stärka förhandlingsarbetet inom internationella konventioner**, som FN:s klimatkonvention, konventionen om biologisk mångfald samt förhandlingarna om ett globalt plastavtal.

KONSEKVENSER AV UTEBLIVEN ANSLAGSÖKNING

Tillförs inte tillräckliga medel till anslaget riskerar följande situationer att uppstå under de kommande åren.

- Sveriges relation med strategiskt viktiga samarbetsländer inom klimat- och miljöområdet riskerar att försämrats eller utvecklas i mer långsam takt. Samarbeten med fokus på handelsfrämjande riskerar att bli svagare.
- På kort sikt försämrats Naturvårdsverkets och andra myndigheters bilaterala relationer med respektive land, och ett viktigt verktyg i det internationella konventionsförhandlingsarbetet försvagas och tas inte till vara.

Naturvårdsverket kan inte upprätthålla rådande insatser inom anslaget och kan inte arbeta för stärkta samarbeten och insatser.

- På lång sikt kan minskad finansiering leda till försämrade möjligheter för Sverige att vara internationellt pådrivande för minskade utsläpp och klimatpåverkan.

FINANSIELLA VILLKOR

Bemyndigandet för anslagspost 1 uppgår till 6,4 mnkr. Naturvårdsverket föreslår samma nivå 2026.

3.1.8 Anslaget 1:14 Skydd av värdefull natur

Naturvårdsverket föreslår att anslagspost 1 inom anslaget 1:14 Skydd av värdefull natur tilldelas 1 700 mnkr 2026, 1 900 mnkr 2027 och 2 100 mnkr 2028.

Anslagspost (tkr)	Tilldelat 2025	Beräkning 2026	Beräkning 2027	Beräkning 2028
ap. 1 Skydd av värdefull natur	1 185 500	1 185 500	685 500	680 700
<i>Förstärkning</i>		514 500	1 214 500	1 419 300
Summa		1 700 000	1 900 000	2 100 000

SKÄLEN FÖR VÅRT FÖRSLAG

Det behövs ytterligare insatser för skydd av värdefull natur. Naturskyddet bidrar till bevarandet av biologisk mångfald och kolrika ekosystem som är viktiga för att motverka klimatförändringar. Anslagsmedlen är betydelsefulla för att Sverige ska kunna uppfylla krav enligt **EU:s naturvårdsdirektiv** och **naturrestaureringsförordningen**, liksom utfästelser och mål i **EU:s strategi för biologisk mångfald 2030**. De kolrika ekosystem som kan ges skydd genom anslagsmedlen är också betydelsefulla för att leva upp till Sveriges åtaganden enligt **LULUCF**.

Skogsägarnas intresse för att formellt låta skydda sina värdefulla skogar är mycket stort, och Naturvårdsverket hade redan i oktober 2024 in-tecknat hela årets anslag för områdesskydd.

Under perioden oktober 2023 till september 2024 har det inkommit över 200 intresseanmälningar om formellt skydd av skog från markägare till länsstyrelserna, gällande ca 13 500 hektar. Ett tjugotal av intresseanmälningarna rör områden ovan den fjällnära gränsen och dessa omfattar ca 4 350 hektar.

Från och med 2024 har vi tecknat så kallade **väntansavtal med markägare** som berörs av planerade naturreservat eller annat långsiktigt skydd, när medel saknas under innevarande år för att betala ut markersättning. Under 2024 betalades tillfälliga ersättningar avseende väntansavtal om ca 13 400 ha produktiv skogsmark. Antalet som valde att teckna väntansavtal uppgick till ca 200, varav mer än 85 % var privatpersoner.¹⁰

¹⁰ Arealen för väntansavtal och inkomna intresseanmälningar är delvis överlappande.

Regeringens skogsproposition anger att inga skyddsvärda skogar ska avverkas, utan att dessa ska bevaras genom formellt skydd eller frivilliga avsättningar. Enligt den svenska modellen ska staten, skogliga aktörer och skogsägare tillsammans bidra till att skogar med höga naturvärden bevaras, vilket innebär att skogsbruket inte ensamt ska axla regeringens och riksdagens ambition om att skyddsvärda skogar inte ska avverkas. För att propositionens inriktning med fokus på frivillighet ska få genomslag så krävs det tillräckligt med medel för **ersättning till markägare för intresseanmälningar om formellt skydd**. Ersättningarna bör kunna betalas ut till skogsägarna utan att dessa behöver vänta, så att incitamenten att skydda värdefull skog ökar.

Utifrån regeringens utfästelser till EU-kommissionen, ska Sverige under perioden 2026–2030 formellt skydda ytterligare cirka 159 000 hektar skog. Medlen som ställs till förfogande för det formella skyddet behöver öka betydligt över tid om det ska bli möjligt att nå dessa utfästelser.

En del av den finansiering som behövs för att förverkliga regeringens skogspolitik löses genom det pågående arbetet med att **omsätta ersättningsmarkerna från Sveaskog**. Naturvårdsverket ser positivt på sådana finansieringslösningar. De förslag till anslagsnivåer som vi presenterat ovan går dock utöver det pågående Sveaskogspaketet. Förslaget bygger på en ansats där arbetet successivt skalas upp i takt med att de nya arbetssätten baserade på frivillighet får ökad spridning.

Överföring av medel till förvaltningsanslaget

Naturvårdsverket föreslår en överföring av medel motsvarande 21 mnkr från anslaget 1:14, ap 1 till förvaltningsanslaget enligt nedan

Anslagspost 1 (tkr)	Beräkning 2026	Beräkning 2027	Beräkning 2028
<i>Personal</i>	18 000	18 000	18 000
<i>Gemensamma it-stöd</i>	3 136	3 136	3 136
Summa förslag avrundat	21 000	21 000	21 000

Kostnader för personal som utför permanenta förvaltningsuppgifter

Anslagspost 1 belastas med kostnader för visst arbete gällande sådana uppgifter som ingår i Naturvårdsverkets instruktion och som inte är temporära. Det handlar om arbete med att förvärva och förvalta fastigheter för statens räkning för att skydda värdefulla naturområden. Kostnaden för arbetet med sådana uppgifter på anslagsposten uppgår till cirka 18 mnkr per år. Naturvårdsverket föreslår därför att dessa medel överförs till förvaltningsanslaget.

It-stöd

Anslaget 1.14 ap 1 finansierar gemensamma it-stöd utifrån en fördelningsmodell, dessa medel föreslås föras över till förvaltningsanslaget.

Länsstyrelsernas dispositionsrätt

Det kan noteras att länsstyrelserna har fått dispositionsrätt för arbete som avser områdesskydd och beslut om naturreservat. Behoven skiljer sig stort inom landet och det är viktigt att fördelningen av anslaget sker utifrån nationella prioriteringar och bedömningar samt att resurser kan fördelas till delar av landet där behoven är extra stora. Naturvårdsverket bedömer att det finns goda skäl som talar för att myndigheten ska fördela medel i de fall det behöver göras nationella prioriteringar.

KONSEKVENSER AV UTEBLIVEN ANSLAGSÖKNING

Tillförs inte tillräckliga medel till anslaget riskerar följande situationer att uppstå under de kommande åren.

- Möjligheten att uppfylla Sveriges nationella och internationella åtaganden gentemot EU och CBD uteblir genom att:
 - Internationella åtaganden kopplade till biologisk mångfald och EU:s mål för skydd av natur inte kan uppnås.
 - ”Icke-försämringskravet” enligt art- och habitatdirektivet och restaureringsförordningen för naturtyper och arter som är knutna till skogen inte kan upprätthållas.
 - Sveriges anseende och trovärdighet i dessa frågor urholkas.
- Många markägare, framför allt skogsägare, kommer i kläm och får vänta på ekonomisk ersättning. När ett frivilligt engagemang från markägare att skydda värdefull natur inte kan mötas ekonomiskt får inte det frivilliga skyddet rätt förutsättningar.
- Delar av kvarvarande oskyddade skogar med unika naturvärden kan försvinna genom avverkning.
- Förutsättningarna för en utvecklad naturturism försämras.
- Om fjällnatura-skogar som har höga naturvärden inte kan ersättas genom frivilligt skydd ökar risken att markägarna i stället ansöker om avverkningstillstånd. Vid nekad ansökan med anledning av naturvärdena behöver då Skogsstyrelsens anslagsmedel täcka det nekade tillståndet. Kostnaden för bevarandet av dessa skogar blir därmed totalt sett högre för staten i och med den dubbla administrationen, och processen blir onödigt besvärlig för skogsägarna.

FINANSIELLA VILLKOR

Anslagskrediten uppgår 2025 till 10 mnkr. Vi föreslår motsvarande anslagskredit 2026.

Beställningsmyndigandet uppgår 2025 till 35 mnkr. Bemyndigandet behövs främst för naturvårdsavtal och fleråriga bidragsbeslut till kommuner och länsstyrelser. Nyttjandegraden för bemyndiganderamen är något osäker framöver med hänsyn till att arbetssätten håller på att ändras. Vi föreslår en oförändrad ram om 35 mnkr för 2026.

3.1.9 Anslaget 1:16 Klimatinvesteringar

Naturvårdsverket föreslår att anslagspost 1 fastställs till 3 500 mnkr 2026–2030 och att anslagspost 6 tilldelas 80 mnkr per år 2026–2030. Vi föreslår också inrättande av en ny anslagspost som Tillväxtverket disponerar och att den anslagsposten tilldelas 200 mnkr 2026 och 2027.

Anslagspost (tkr)	Tilldelat 2025	Beräkning 2026	Beräkning 2027	Beräkning 2028
ap. 1 Stöd till klimatinvesteringar	3 370 000	2 915 000	1 425 000	425 000
<i>Förstärkning ap 1</i>		510 000	2 000 000	3 000 000
ap. 6 Administration – del till NV	75 000	75 000	75 000	75 000
<i>Förstärkning ap 6</i>		5 000	5 000	5 000
Förstärkning ny ap med dispositionsrätt för Tillväxtverket		200 000	200 000	
Summa	3 445 000	3 705 000	3 705 000	3 505 000

SKÄLEN FÖR VÅRT FÖRSLAG

Klimatklivet är regeringens bredaste **investeringsstöd** för att **minska koldioxidutsläpp** och regeringens viktigaste stöd för att påskynda **utbyggnaden av laddinfrastruktur** i Sverige. Klimatklivet underlättar den gröna omställningen för näringslivet och Sveriges möjligheter att nå våra åtaganden inom EU:s mål för den icke handlande sektorn (ESR) och även att nå Sveriges klimatmål.

Många av de åtgärder näringslivet söker stöd för sträcker sig över flera år och för att öka möjligheten att genomföra en effektiv politik och skapa högsta möjliga klimatnytta behövs **långsiktiga förutsättningar för näringslivet**.

Naturvårdsverket ser därför ett mycket stort behov av en säkrad finansiering som sträcker sig ända fram till 2030. Både ett högt årligt anslag och ett starkt bemyndigande är avgörande komponenter i detta.

Anslaget bör ses i ett större sammanhang där Klimatklivet bidrar till att **öka Sveriges attraktionskraft för nya gröna investeringar**. Satsningen kan också motiveras utifrån **försörjningstrygghet** och ökad **konkurrenskraft** för Sveriges näringsliv. I en orolig omvärld utgör Klimatklivet en viktig komponent för att **öka Sveriges civila beredskap vid en kris** genom ökad nationell fossilfri produktion.

Klimatklivet sträcker sig nu fram till år 2030 vilket sammanfaller med EU:s mål att minska sina nettoutsläpp med minst 55 procent till 2030 jämfört med 1990 års nivå. Målet till 2030 kan ses som ett delmål mot att EU ska nå klimatneutralitet senast 2050 och nettonegativa utsläpp därefter. Mål även till 2040 förhandlas och Klimatklivet kan komma att spela en viktig roll för att effektivt bidra till EU:s och nationella klimatmål även bortom år 2030. I samband med ett kommande beslut om Sveriges åtagande inom EU bortom 2030 föreslås att en bedömning görs om behovet av att förlänga Klimatklivet ytterligare.

Dispositions rätt för Tillväxtverket

Idag underlättar bidrag från Klimatklivet en omställning av dagens företag i riktning mot en fossilfri ekonomi. Genom en utveckling av det styrande regelverket skulle Klimatklivet genom större effektivitet och bättre träffsäkerhet kunna ge stöd till mindre, svenska tillväxtföretag i ett tidigt utvecklingsskede där det finns stor potential att bidra till ökad tillväxt och nya arbetstillfällen i riktning mot en fossilfri ekonomi (framtidens ”Klimat-Klarna/Klimat-Spotify”).

För att möjliggöra detta föreslås att 200 mnkr avsätts från Klimatklivet under 2026 och 2027. Tillväxtverket ges dispositions rätt över medlen som används med åiterrapporteringskrav för att fördubbla insatserna inom Klimatfonden.

Almi Invest GreenTech har genom sin första fond, Gröna Fonden, investerat i unga svenska disruptiva bolag med höga tillväxtambitioner och potential att sänka utsläppen med upp till 50 Mton/år från 2035 och framåt.¹¹ Över 200 bolag utvärderas årligen varav de fem med bäst förutsättningar att nå framgång investeras i tillsammans med privata aktörer. Med fond 2, Klimatfonden, som lanserats under 2024, är fokus detsamma och målsättningen att nå motsvarande klimatnytta som i Gröna Fonden.

I dagens styrning av Klimatklivet (Klimatklivsförordningen, 2015:517) saknas möjlighet att ge investeringsstöd till företag i ett tidigt utvecklingsskede med stor potential att minska klimatutsläppen och samtidigt bidra till en fossilfri tillväxt i svensk ekonomi och skapa nya arbetstillfällen. Denna satsning gör det möjligt att nå sådana framtidsbolag genom den kompetens, det arbetssätt och den erfarenhet som Almi Invest besitter. Den positiva effekten förstärks ytterligare av att med mer medel i Klimatfonden kan Almi Invest GreenTech investera ytterligare i de mest lovande unga bolagen och därigenom öka sannolikheten till framgång och accelerera tillväxten och därmed klimatnyttan. Genom samverkan mellan flera myndigheter och nyttjande av den avsevärda miljörelaterade kompetens Naturvårdsverket besitter och den marknadsorienterade verksamhet Almi Invest GreenTech bedriver kan tillskjutna medel nyttjas med hög effektivitet.

Administration

Naturvårdsverkets kostnader för administration föreslås förstärkas till 80 mnkr per år under perioden 2026–2028. Ett stabilt, högt anslag kräver omfattande resurser för att rättssäkert bedöma ansökningar samt följa upp och kontrollera att statens medel används korrekt. Till följd av att Klimatklivet nu är en del av Sveriges **återhämtningsplan (RRF)** har administrationen generellt och utveckling av it-systemen ökat med flera årsarbetskrafter.

Det är viktigt att länsstyrelsen ges de resurser som behövs för att arbeta med att bland annat ta emot ansökningar och arbete nära med lokala aktörer för att

¹¹ Inom riskkapital används ett portföljperspektiv – somliga bolag kommer inte att bli framgångsrika medan andra blir mycket framgångsrika. Vilka som till syvende och sist lyckas kan inte avgöras på förhand. Angiven utsläppsminskingspotential om 50 Mton/år förutsätter att samtliga portföljbolag når sina mål

identifiera vilka åtgärder som är särskilt angelägna i regionen, och att berörda aktörer får den vägledning som behövs. I uppföljning av genomförda åtgärder utgör också länsstyrelsen en viktig kontrollfunktion.

KONSEKVENSER AV UTEBLIVNA FÖRUTSÄTTNINGAR

Tillförs inte tillräckliga medel till anslaget riskerar följande situationer att uppstå under de kommande åren.

- Säkrad finansiering för hela tidsperioden 2026–2030 är av yttersta vikt för att stärka näringslivets konkurrenskraft och samtidigt ställa om till fossilfrihet och för att stora samt långsiktigt strategiska investeringar ska ske i Sverige. Näringslivet behöver erbjudas en genomförandetid som sträcker sig över flera år för att möta de praktiska utmaningar som företagen står inför och för att Klimatklivets medel effektivt ska kunna nyttjas för att åstadkomma största möjliga klimatnytta.
- Utan fortsatt höga anslagsnivåer samt en stadigt hög bemyndiganderam förlorar Naturvårdsverket möjlighet att erbjuda den flexibilitet som företagen behöver när leveransförseningar uppstår eller projekt behöver göra omtag på grund av utdragna tillståndprocesser. Det betyder att anslagsnivån 2026–2028 behöver vara hög och att bemyndiganderamen sätts till minst 7 miljarder kronor.
- Klimatklivet utgör en ansenlig del av Sveriges återhämtningsplan (RRF). Att RRF-medel används till Klimatklivet har inneburit ett kraftigt ökat resursbehov för att hantera administration, rapportering och kontroll. Utökade medel för administration är avgörande för en fortsatt rättssäker hantering av RRF och handläggning av klimatklivet.

FINANSIELLA VILLKOR

Anslaget och bemyndiganderamen

Ska Klimatklivet fortsatt kunna bidra till fleråriga omställningsprojekt med stor potentiell klimatnytta behöver anslaget stärkas och fastställas för åren fram till 2030 så att bemyndiganderamen kan utökas. Bemyndigandet uppgår 2025 till 4 600 mnkr med ett slutår 2030. Den ramen är alldeles för låg för att möta de behov som företagen har. Naturvårdsverket föreslår ett stärkt anslag så att bemyndiganderamen utökas och konstant fastställs till 7 miljarder kronor åren 2026–2030.

De större projekt som får stöd via Klimatklivet har ofta en lång uppstartsfas i form av planering, projektering och eventuell tillståndsgivning enligt miljöbalken eller PBL. De stora kostnaderna uppstår sedan i själva genomförandet när anläggningen byggs. Vid driftsättningen blir kostnaderna lägre igen. Dessa tre faser är i regel mellan två till fyra år, beroende på åtgärdens storlek och komplexitet. Därtill drabbas många åtgärder av svårigheter med leveransförseningar, vilket gör att utbetalningar måste skjutas på kommande år.

Anslagssparande

För att ha flexibilitet i utbetalningar i befintliga projekt och samtidigt ha tillräckligt med utrymme för korta projekt såsom Ladda bilen eller utbyten av oljepannor så föreslår Naturvårdsverket att en möjlighet att disponera anslagssparande kopplas till anslaget.

3.1.10 Anslaget 1:21 Åtgärder inom ramen för den sociala klimatfonden

Naturvårdsverket ansluter till regeringens förslag, och vill understryka att det behövs utrymme för att administrera fonden.

Anslagspost (tkr)	Tilldelat 2025	Beräkning 2026	Beräkning 2027	Beräkning 2028
ap. 1 Åtgärder inom ramen för den sociala klimatfonden	10 000	800 000	800 000	800 000
Summa	10 000	800 000	800 000	800 000

3.2 Utgiftsområde 17 Kultur, medier, trossamfund och fritid

3.2.1 Anslaget 13:3 Stöd till friluftorganisationer

Naturvårdsverket ansluter sig till regeringens bedömning vad gäller nivån på anslagsposten 10 inom anslaget 13:3.

Anslagspost (tkr)	Tilldelat 2025	Beräkning 2026	Beräkning 2027	Beräkning 2028
ap. 10 Stöd till friluftorganisationer	104 785	104 785	104 785	97 785
Summa		104 785	104 785	97 785

3.3 Utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel

3.3.1 Anslaget 1:7 Ersättning för viltskador m.m.

Naturvårdsverket föreslår att anslagsposten 1 inom anslaget 1:7 Ersättning för viltskador ökar till 53 mnkr till år 2026, 57 mnkr till 2027 och 61 mnkr 2028, samt att anslagets ändamål tillåter att anslagsposten, förutom administrativa kostnader för länsstyrelserna, även får användas för kostnader för it-stöd och att det framgår av villkor i regleringsbrev. Vidare föreslår vi att medel som finansierar bas- och tilläggsuppdrag till Viltskadecenter ges en egen anslagspost inom anslaget, och att den posten uppgår till 10 mnkr årligen.

Anslagspost (tkr)	Tilldelat 2025	Beräkning 2026	Beräkning 2027	Beräkning 2028
ap. 1 Bidrag för att förebygga skador på annat än renar och fiske	47 778	47 778	47 778	32 778
<i>Förstärkning</i>		5 222	9 222	28 222
ap. 2 Finansiering av uppdrag till Viltskadecenter		-	-	-
<i>Förstärkning</i>		7 000	7 000	7 000
Summa		60 000	64 000	68 000

SKÅLEN FÖR VÅRT FÖRSLAG

Naturvårdsverket bedömer att anslagsnivån för anslagspost 1 behöver höjas 2026–2028 eftersom både bidrag för förebyggande åtgärder och ersättningar för skador har ökat markant de senaste åren. Det är viktigt att länsstyrelserna har förutsättningar att bevilja både bidrag för förebyggande åtgärder och ersättning till alla som drabbas av skador orsakade av fredat vilt.

Skeenden och förändringar i omvärlden har lett till **ökade kostnader** på bland annat diesel, el, foder, utsäde etc. Det innebär också att förlusterna vid skada blir mycket större än tidigare, vilket kommer att visa sig i **högre ersättningsanspråk**.

Vargstammen fortsätter att etablera sig söderut, både vad gäller revirmarkerande par och familjegrupper. I och med tätare tamdjursbesättningar i detta område kan vi förvänta oss ett ökat antal skadetillfällen och mer omfattande skador under de närmaste åren samtidigt som anspråken på medel för förebyggande åtgärder, rovdjursavvisande stängsel inkluderat, kommer att öka. Det kommer även att krävas mer medel till fler län än tidigare.

Stora betande fåglar av flera gåsararter, svanar och tranor fortsätter sannolikt att öka, både i antal och förekomst under året, vilket i sig ökar risken för mer och fler skador.

Finansieringen av uppdrag till **Viltskadecenter**, SLU, sker idag via anslaget 1:3 ap. 2. Viltskadecenter tar fram kunskapsunderlag som bidrar till att begränsa skador och konflikter som orsakas av fredade viltarter, framför allt stora rovdjur och betande fåglar. Dessa kunskapsunderlag är av stor vikt för viltförvaltningen. Behov av kunskap som relaterar till rovdjurens spridning har ökat under de senaste åren. Vidare finns det behov av mer kunskap om hur skador av fredade betande fåglar kan minska. Verksamhetens art relaterar mer till anslaget 1:7 än till anslaget 1:3. Vi föreslår därför att en förstärkning sker med 7 mnkr på detta anslag genom en motsvarande minskning på anslag 1:3 inom utgiftsområde 20.

ANSLAGSÄNDAMÅL OCH YTTERLIGARE VILLKOR I REGLERINGSBREVET

För att kunna effektivisera hanteringen av förebyggande åtgärder och ersättning av viltskador behöver ett it-stöd byggas upp som kan administrera uppgifter för detta. Det bedöms vara lämpligt att arbetet kan finansieras av anslaget i den mån det finns medel. Detta förutsätter en ändring av anslagets ändamål.

KONSEKVENSER AV UTEBLIVEN ANSLAGSÖKNING

Tillförs inte tillräckliga medel till anslaget riskerar följande situationer att uppstå under de kommande åren.

- Det finns en risk för att det förebyggande arbetet mot viltskador inte blir tillräckligt, vilket i sin tur kan leda till fler och mer omfattande skador med ekonomisk påverkan på näringsidkare framför allt på landsbygden.
- Begränsad eller utebliven ersättning vid skador orsakade av vilt riskerar att påverka förtroendet för viltförvaltningen i stort.
- Livsmedelsförsörjningen hotas i högre omfattning på sikt om lantbrukare inte känner en trygghet i att få stöd för viltskador.
- Risken för att inte nå mål om minskade skador i viltstrategin och förvaltningsplanerna förväntas att öka.

3.3.2 Förebyggande av rovdjursskador inom rennäringen

Naturvårdsverket föreslår att anslaget 1:22 Främjande av rennäring m.m. förstärks med 10 mnkr årligen. Vi föreslår vidare att regeringen beslutar att Sametinget ska använda medlen för ersättning till samebyar för förebyggande åtgärder som behövs för att förhindra skador av varg på renar enligt 3 § viltskadeförordningen.

Medan anslaget 1:7 används för att ersätta rovdjurens skador och förebyggande av rovdjursskador på till exempel får och hundar, kan Sametinget använda anslaget 1:22 för förebyggande av skador inom rennäringen. Det finns emellertid inget anslagsvillkor och Sametinget bedömer att det inte finns tillräckligt med medel på anslaget för att kunna betala ut ersättning för förebyggande av rovdjursskador till samebyarna. Naturvårdsverket föreslår mot denna bakgrund att anslaget 1:22 förstärks samt att regeringen beslutar om ett villkor som anger att medlen ska användas för detta ändamål.

Särskilt vargar kan orsaka stora kostnader för samebyarna, som kan behöva vidta olika förebyggande åtgärder för att undvika skador. Hur stora kostnaderna kan bli varje år är svårt att förutse, men inriktningen är att förebyggande åtgärder inte ska pågå under längre tid, vilket innebär mindre besvär för samebyarna och lägre kostnader för förebyggande åtgärder. De vargar som vandrar in till renkötselområdet österifrån är genetiskt viktiga vargar, och de behöver kunna ansluta sig till vargstammen i Mellansverige för att bidra till förbättring av vargstammens genetiska status.

Ett tillskott till Sametinget ger en förutsägbarhet kring vilka förebyggande åtgärder som samebyarna kan vidta och vad det finns medel för. En sådan förutsägbarhet är en nyckel för att kunna hantera varg som vandrar in i renskötseområdet och kan bidra till att arbetet med toleransnivån på 10 procent för rovdjurens skador på rennärningen. Det är också viktigt i arbetet med genetisk förstärkning av vargstammen och för att uppnå de rovdjurspolitiska målen. Naturvårdsverket ser att anslaget framöver kan behöva stärkas ytterligare med anledning av den genetiska förstärkningen av vargstammen som kan bli aktuell och de förebyggande åtgärder som då kan behövas.

3.3.3 Anslaget 1:27 Åtgärder för beredskap inom livsmedels- och dricksvattenområdet

Naturvårdsverket föreslår dispositionsrätt på anslaget för att genomföra **investeringsprogrammet för avlopp och avfall**. Vi föreslår att investeringsprogram för *avlopp* tilldelas 50 mnkr för 2026, för att sedan höjas till 150 mnkr för 2027 och 200 mnkr för 2028, samt investeringsprogram för *avfall* tilldelas 50 mnkr för 2027 och 150 mnkr för 2028. Sammantaget innebär det 50 mnkr för 2026, 200 mnkr för 2027 och 350 mnkr för 2028.

Anslagspost (tkr)	Tilldelat 2025	Beräkning 2026	Beräkning 2027	Beräkning 2028
<i>Ap x Tilldelning för investeringsprogram för avlopp och avfall</i>		50 000	200 000	350 000
<i>Förstärkning</i>		50 000	200 000	350 000

Naturvårdsverket fick i uppdrag i regleringsbrevet för 2024 att, tillsammans med bl.a. Livsmedelsverket, utreda och analysera behovet av och förutsättningar för att införa investeringsprogram för livsmedel (robusta livsmedelsbutiker), dricksvatten och avlopp. I regleringsbrevet för 2025 har vi i uppdrag att bidra till Livsmedelsverkets arbete med att utveckla investeringsprogram för förmågeutveckling gällande avfalls- och avloppshantering inom beredskapssektorn för livsmedelsförsörjning och dricksvatten. Därtill har vi fått i uppdrag att vidta konkreta åtgärder för att stärka förmågan till skydd av civil infrastruktur gällande avlopp och avfall. Myndigheten avser att under 2025 förbereda uppstartandet av ett investeringsprogram för avlopp respektive för avfall.

Beredskapssektorn har tilldelats medel för bl.a. arbete med investeringsprogram, vilka hittills uppgår till 496 mnkr för 2026 och 802 mnkr för 2027, och som belastar anslag 1:27 Åtgärder för beredskap inom livsmedels- och dricksvattenområdet under utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel. Behovsanalyser visar att beredskapen i avlopps- och avfallssektorn på många områden är lägre än vad det förväntade säkerhetsläget kräver och finansieringen behöver öka avsevärt för att kunna täcka det totala investeringsbehovet i VA-sektorn. Vi uppskattar att behoven av investeringar är mycket större

än tilldelade medel men att det i ett första skede är möjligt att ta fram ett investeringsprogram med tydliga avgränsningar.

Utifrån de budgetramar som satts och som ska gå till hela beredskapssektorn, bedömer vi att en rimlig tilldelning för investeringsprogram för *avlopp* uppgår till 50 mnkr för 2026, för att sedan höjas till 150 mnkr för 2027 och 200 mnkr för 2028. Eftersom arbetet med investeringsprogram för *avfall* inte har kommit lika långt bedömer vi det som rimligt att detta startar ett år senare och att vi tilldelas 50 mnkr för 2027 och 150 mnkr för 2028. Sammantaget innebär det 50 mnkr för 2026, 200 mnkr för 2027 och 350 mnkr för 2028. Summan för 2028 kan dock justeras beroende på hur stort det totala anslaget blir för det året. Av dessa medel bedömer vi att 5 % bör gå till administration av programmen. När programmen kommit i gång kommer det finnas underlag för en mer detaljerad uppskattning av behovet av finansiering.

3.4 Utgiftsområde 27 Avgiften till Europeiska unionen

3.4.1 Anslaget 1:1 Avgiften till Europeiska unionen

Naturvårdsverket disponerar anslaget för anslagsposten 2 inom anslaget 1:1 Avgiften till Europeiska unionen och säkerställer att överföring sker enligt särskild instruktion från Riksgälden av med det belopp som årligen fastställs av EU.

Naturvårdsverket påminner om vårt inspel till 2025 års vårändringsbudget samt om de samtal som pågår med Regeringskansliet om svårigheterna att sätta en prognos för avgiftens storlek utifrån avgiftens konstruktion (att en sammanvägning ska göras av två statistikposter som var och en har sina osäkerheter samt att en valutarisk ingår). Enligt EU-kommissionens styrande dokument för rapportering av egna medelskomponenten för plastförpackningar ska två metoder användas för att beräkna mängder plastförpackningsavfall som genereras inom medlemsstaten, och vars avfall sedan inte materialåtervinns.

Den ena metoden bygger på att beräkna mängden förpackningar som sätts på marknaden genom att till exempel samla in uppgifter från producenter (satt på marknaden-metoden). Den andra metoden mäter ”från andra hållet”, det vill säga man mäter hur mycket plastförpackningar som samlas in i olika avfallsfraktioner (avfallsmetoden).

Naturvårdsverket bidrar gärna med vår expertis i dessa samtal. Den viktigaste kontrollmekanismen gällande jämförbarheten mellan ländernas rapportering inom egna medelssystemet för plastförpackningar är de inspektionsbesök som EU-kommissionen gör i varje medlemsstat. Under en treårscykel får alla länder en inspektion varefter cykeln börjar om. Sverige ska inspekteras i början av april 2025.

I tabellen framgår de nivåer som Naturvårdsverket beräknat utifrån utfallet 2024 utifrån en prognos av statistikutfallet kopplat till plastförpackningar, allt annat lika.

Anslagspost (tkr)	Tilldelat 2025	Beräkning 2026	Beräkning 2027	Beräkning 2028
Ap 2. Avgift baserad på icke materialåtervunnen plast (ram)	1 426 217	1 405 087	1 371 100	1 352 657
<i>Ytterligare behov av medel enligt beräkningar utifrån utfallet 2024</i>		<i>795 000</i>	<i>729 000</i>	<i>647 000</i>
Summa totalt avrundat	1 426 217	2 200 000	2 100 000	2 000 000

4. Redogörelse för avgiftsbelagd verksamhet

4.1 Avgiftsbelagd verksamhet där intäkterna disponeras

Verksamhet	Utfall 2024		Prognos 2025		Beräkning 2026		Beräkning 2027		Beräkning 2028	
	Intäkt	Kostnad	Intäkt	Kostnad	Intäkt	Kostnad	Intäkt	Kostnad	Intäkt	Kostnad
Uppdragsverksamhet										
EU:s miljölednings- och miljörevisionsordning (EMAS)	84	86	50	65	50	78	50	78	50	78
Årsavgifter, Nedskräpningsavgifter	1 332	3 561	3 270	8 763	6 270	4 914	6 892	8 987	6 892	8 938
Årsavgifter, insamling förpackningar	2 500	3 487	2 500	4 895	2 500	5 003	2 500	5 044	2 500	4 995
Summa Uppdragsverksamhet	3 916	7 134	5 820	13 723	8 820	9 995	9 442	14 109	9 442	14 011
Tjänsteexport										
Utvecklingssamarbeten m.m.	425	425	180	180	0	0	0	0	0	0
Summa Tjänsteexport	425	425	180	180	0	0	0	0	0	0
Offentligrättslig verksamhet										
Kväveoxidavgiften (NOx)	10 924	10 924	11 528	11 528	12 810	12 810	17 094	17 094	17 094	17 094
Kadmiumfonden	700	700	735	735	0	0	0	0	0	0
Jägarregister: jaktkort	8 120	8 120	7 900	7 900	7 600	7 600	7 600	7 600	7 600	7 600
Jägarregister: jägarexamen	8 468	9 260	8 400	9 415	8 400	8 400	8 400	8 000	8 400	8 000
Tillsynsavgifter, retursystem	4 014	3 498	3 846	4 640	3 846	4 754	3 846	4 774	3 846	4 750
Summa offentligrättslig verksamhet	32 226	32 502	32 409	34 248	32 656	33 564	36 940	37 468	36 940	37 444
Övriga intäkter som disponeras	124 875		110 000		110 000		110 000		110 000	
Summa avgifter och intäkter som disponeras	161 442	40 061	148 409	51 713	151 476	43 814	156 382	51 713	156 382	51 713

4.1.1 Kväveoxidavgiften (NOX)

Naturvårdsverket ansvarar för att lagen (1990:613) om miljöavgift på utsläpp av kväveoxider efterlevs genom att bland annat granska företagens kväveoxiddeklarationer och genomföra revisioner. Avgiften (NOx-avgiften) betalas av avgiftsskyldiga företag och ska sedan återbetalas i proportion till varje produktionsenhetens andel av den sammanlagda nyttiggjorda energiproduktionen. Företag med små utsläpp av kväveoxider per nyttiggjord energi får tillbaka ett större belopp än det de betalar in, medan det omvända gäller för företag med stora utsläpp.

Naturvårdsverket administrerar kväveoxidavgiften och får ta ut ersättning för detta. Det ekonomiska målet är full kostnadstäckning och Naturvårdsverket får ersättning för de administrativa kostnader som denna verksamhet genererar.

4.1.2 EU:s miljölednings- och miljörevisionsordning (EMAS)

Naturvårdsverket är behörigt registerorgan i Sverige för EU:s miljöstyrnings- och miljörevisionsordning, EMAS, enligt 3 § förordningen (2014:864) om frivillig miljöledning och miljörevision. EMAS syftar till att effektivisera och förbättra miljöarbetet på företag och i organisationer, och är ett komplett miljölednings-system baserat på ISO 14001.

Som behörigt registerorgan får Naturvårdsverket ta ut avgifter för verksamheten, besluta om avgifternas storlek och disponera intäkterna i verksamheten. Avgiften tas ut i form av årsavgifter som baseras på de deltagande verksamheternas storlek. Idag är sex organisationer EMAS-registrerade. Avgiften tas ut med målet full kostnadstäckning.

4.1.3 Kadmiumfonden

Enligt förordningen (2008:834) om producentansvar för batterier ska producenter av slutna nickelkadmiumbatterier betala en avgift till Kadmiumfonden som administreras av Naturvårdsverket. Avgiften betalas per kilogram slutna nickelkadmiumbatterier som producenten släpper ut på marknaden. Kommuner, producenter med flera kan söka medel ur fonden för insamling, sortering, transport och bortskaffande av denna typ av batterier.

För sitt arbete med att administrera Kadmiumfonden får Naturvårdsverket enligt samma förordning ta ut ersättning ur fonden för att täcka sina kostnader för verksamheten. Det ekonomiska målet är full kostnadstäckning.

Eftersom det inte längre är tillåtet att släppa ut kadmiumbatterier på marknaden kommer denna verksamhet att minska successivt framöver men så länge det förekommer dispenser från förbudet kommer avgifter att betalas in. I och med detta kommer även Naturvårdsverkets intäkt att minska för att så småningom upphöra.

4.1.4 Nedskräpningsavgifter

Naturvårdsverket får ersättning, i form av årsavgifter som disponeras för myndighetens arbete med nedskräpningsavgifter. Dessa årsavgifter ska täcka kostnaderna för:

- Naturvårdsverkets handläggning för att fastställa nedskräpningsavgifterna, administrera avgifterna och betala ut dessa till kommunerna,
- den skräpmätning som ska utföras enligt förordningen, samt
- att lämna information till konsumenter.

Enligt 32 § förordning (2021:1002) om nedskräpningsavgifter ska Naturvårdsverket senast den 31 december 2023 och därefter vartannat år lämna förslag på hur årsavgifterna bör justeras om det finns behov av detta.

När årsavgifterna fastställdes i förordningen om nedskräpningsavgifter saknades säkra uppgifter att bygga avgifterna på. Bland annat saknades uppgifter på mängd

berörda producenter. Därför sattes avgifterna initialt på en nivå som säkerställde att producenterna inte betalade en för hög årsavgift. Naturvårdsverket kan konstatera att antalet producenter som har anmält sig är mycket lägre än vad som initialt antogs. Därför är de nuvarande avgifterna för låga för att täcka Naturvårdsverkets kostnader enligt ovan.

Som del av översynen i förordningen om nedskräpningsavgifter har Naturvårdsverket med skrivelse från 2023-06-30 föreslagit en höjning av årsavgifterna (NV-04926-23). De prognosticerade och beräknade intäkterna från nedskräpningsavgifter i tabellen ovan utgår från det förslag som myndigheten lämnat in. Naturvårdsverkets bedömning är att myndighetens kostnader för skräpmätning och administration kopplat till det ska ha kostnadstäckning av årsavgifterna inom en sexårsperiod. Naturvårdsverket kommer senast 2025-12-31 att göra en ny bedömning om årsavgiften enligt förordningen om nedskräpningsavgifter behöver justeras och i så fall lämna nytt förslag till regeringen.

4.1.5 Årsavgift för producentansvar insamling förpackningar

Årsavgiften är en ersättning för Naturvårdsverkets kostnader avseende verksamhet enligt förordning 2022:1274 om producentansvar för förpackningar utom de delar som avser prövning av ansökningar om att vara producentansvarsorganisation och myndighetens tillsyn. Årsavgiften ska tas ut med sammanlagt 2,5 mnkr enligt 10 kap i förordning 2022:1274 om producentansvar för förpackningar.

Naturvårdsverket disponerar denna årsavgift. Enligt promemorian *En förbättrad förpackningsinsamling – nya roller för kommuner och producenter* (M2021/02118) bör kostnaden ses över varje år. En översyn planeras genomföras under andra hälften av 2025 efter att en hel rapporterings- och ersättningscykel avslutats.

Naturvårdsverket beräknar att myndighetens kostnader kopplat till transfereringssystemet (clearing house processen) enligt förordningen uppgår till 5 mnkr årligen från 2024. Dessa kostnader omfattar stöd och kommunikation till kommuner och producenter kopplat till rapportering, viss granskning av inrapporterade uppgifter, löpande förvaltning av nödvändiga it-system, beslut om producentansvarsorganisationers marknadsandelar, beslut om avgifter från producentansvarsorganisationer, beslut om ersättningar till kommuner, indexering av ersättningsnivåer samt under 2024-2027 utvärdering och vid behov årlig komplettering och justering av beräkningsmodeller och ersättningsnivåer.

Med utgångspunkt i att förorenaren ska betala och att årsavgiften ska täcka myndighetens löpande kostnader för transfereringssystemet (clearing house processen) kommer Naturvårdsverket vid behov att hemställa om en höjning av årsavgiften.

4.1.6 Utvecklingssamarbeten m.m. (tjänsteexport)

Delar av Naturvårdsverkets internationella samarbeten finansieras med medel från Sida och redovisas som tjänsteexport. Beräkningen intäkter för tjänsteexporten görs

enligt principen om full kostnadstäckning, det vill säga myndigheten får ersättning för de kostnader som uppstått i dessa samarbeten. Dessa avgiftsintäkter har minskat under de senaste åren och kommer troligen minska ytterligare. Anledningen är att finansieringsformen har ändrats för de uppdrag som Naturvårdsverket och Sida kommit överens om. De nya uppdragen finansieras inte längre som tjänsteköp, där Naturvårdsverket fakturerar sina kostnader, utan genom bidrag från Sida. Detta innebär en förskjutning från avgiftsintäkter till intäkter av bidrag.

4.1.7 Jägarregistret

Jägarregistret består av två verksamheter: jägarexamen och jaktkort. Provavgiften för jägarexamen (jägaravgiften) betalas direkt till Naturvårdsverket. Denna verksamhet belastas med Naturvårdsverkets och Jägarförbundens kostnader som är direkt hänförliga till provavgifterna. Jaktkortsavgiften betalas in till Viltvårdsfonden som förvaltas av Kammarkollegiet. Efter räkenskapsårets slut framställer Naturvårdsverket om ersättning från fonden för administrationen av jägarregistret.

4.1.8 Avgifter för tillsyns- och marknads kontroll kopplat till retursystemet för plastflaskor och metallburkar

Naturvårdsverket har tillsynsansvaret för retursystem för plastflaskor och metallburkar. Naturvårdsverket disponerar de avgifter som producenter av plastflaskor eller metallburkar, som ingår i ett retursystem enligt förordningen (2022:1274) om producentansvar för förpackningar, ska betala för myndighetens tillsyn och marknads kontroll enligt 7 kap 8 r § förordning (1998:940) om avgifter för prövning och tillsyn enligt miljöbalken.

4.2 Avgiftsbelagd verksamhet där intäkterna ej disponeras

Verksamhet	Utfall 2024		Prognos 2025		Beräkning 2026		Beräkning 2027		Beräkning 2028	
	Intäkt	Kostnad	Intäkt	Kostnad	Intäkt	Kostnad	Intäkt	Kostnad	Intäkt	Kostnad
Offentligrättslig verksamhet										
Ansökningsavgifter	6	15	6	6	6	6	6	6	6	6
Övrig offentligrättslig verksamhet GRÖT	11 868	11 259	12 000	12 000	13 000	13 000	14 500	14 500	16 000	16 000
Avgifter för prövnings- och tillsyn enligt miljöbalken	14 895	19 079	15 582	31 285	16 020	33 297	16 479	33 151	16 479	33 151
Summa avgifter som ej disponeras	26 769	30 535	27 588	43 291	29 026	46 303	30 985	47 657	32 485	49 157

4.2.1 Övrig offentligrättslig verksamhet

Naturvårdsverket är behörig och vägledande myndighet när det gäller avfall som transporteras över Sveriges gränser. Det innebär att myndigheten godkänner eller

avvisar transporter över gränserna. Enligt 7 kap. 9 § förordning (1998:940) om avgifter för prövning och tillstånd enligt miljöbalken tar Naturvårdsverket ut en avgift för handläggning av anmälningar om gränsöverskridande avfallstransporter. Avgiften tas ut enligt 10 § avgiftsförordningen (1992:191) avgiftsklass 7. Under de senaste åren har antalet ärenden ökat vilket bidragit till att intäkten ökat. För de närmaste åren har bedömningen gjorts att antalet ärenden kommer att öka, se vidare äskandet i avsnitt 3.1.1.

4.2.2 Ansökningsavgifter

Naturvårdsverket ska enligt flera förordningar ta ut ansökningsavgifter för att behandla ansökningar om tillstånd. Ansökningsavgifter kan bland annat tas enligt följande förordningar:

1. Avgift för Naturvårdsverkets och Havs- och vattenmyndighetens prövning av ansökan om tillstånd enligt 8 § förordningen om invasiva främmande arter och länsstyrelsens tillsyn med anledning av meddelade tillstånd ska betalas med 800 kronor för varje hel timmes handläggningstid enligt 7 kap 4 b § förordning (1998:940) om avgifter för prövning och tillsyn enligt miljöbalken.
2. Avgifter i samband med ansökningar av fångstredskap enligt Naturvårdsverkets föreskrifter om typgodkännande av fångstredskap (NFS 2013:13). Enligt 5 kap. 1 § ska den som ansöker om typgodkännande av fångstredskap betala en ansökningsavgift till Naturvårdsverket enligt avgiftsklass 4 i 10 § avgiftsförordningen (1992:191). Avgiften tas ut med stöd av 12 och 15 § jaktförordningen (1987:905).
3. Enligt 7 kap 9a § förordning (1998:940) om avgifter för prövning och tillsyn enligt miljöbalken ska en ansökningsavgift betalas för Naturvårdsverkets prövning om ansökan om auktorisation enligt 4 § förordning (2015:19) om fartygsåtervinning. En ansökningsavgift ska även betalas för ett ärende om godkännande av ett fartygs återvinningsplan enligt artikel 7.1–7.3 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1257/2013 av den 20 november 2013 om återvinning av fartyg och om ändring av förordning (EG) nr 1013/2006 och direktiv 2009/16/EG. För avgiftens storlek gäller bestämmelserna i 10 § avgiftsförordningen (1992:191) och avgiftsklass 9 ska tillämpas.
4. Enligt 5 kap 1 § förordning (2013:63) om bekämpningsmedel ska en avgift tas ut för Naturvårdsverkets prövning av godkännande av en nematod, en insekt eller ett spindeldjur som bekämpningsmedel enligt 8 § 2 förordningen (2016:402) om nematoder, insekter och spindeldjur som bekämpningsmedel. Enligt 2 § uppgår avgiften till 8 000 kronor för en ansökan om godkännande av en organism. Om ansökan avser en genetiskt modifierad organism är avgiften 60 000 kronor enligt samma paragraf.

4.2.3 Avgifter för prövning och tillsyn enligt miljöbalken

Naturvårdsverket tar ut avgifter för prövning- och tillsynsverksamhet enligt 7 kap förordning (1998:940) om avgifter för prövning och tillsyn enligt miljöbalken.

Avgifter tas ut inom följande producentansvar:

- Ballonger
- Batterier
- Bilar
- Däck
- Elutrustning
- Fiskeredskap
- Förpackningar
- Vissa tobaksprodukter
- Våtservetter

De nuvarande avgiftsintäkterna täcker inte Naturvårdsverkets kostnader för tillsyn inom producentansvaren. Huvudanledningarna är det tidigare överskattade antalet avgiftsskyldiga producenter samt tidigare underskattade kostnader för att förvalta och upprätthålla de it-system som behövs kopplat till myndighetens tillsyn inom producentansvaren. Naturvårdsverket har därför 2024-03-01 hemställt till regeringen om ändringar i förordningen (1998:940) om avgifter och tillsyn enligt miljöbalken (NV-01467-24).

5. Övriga villkor

Naturvårdsverkets inställning i frågor om anslagskredit, anslagssparande och beställningsbemyndiganden under budgetåren 2025–2027 framgår av våra förslag till anslagsfinansiering, avsnitt 3. I detta kapitel belyser vi övriga villkor.

5.1 Låneram och investeringar

Naturvårdsverkets låneram för 2024 uppgår till 145 000 mnkr. Vi föreslår en motsvarande ram för 2026–2028.

Planerade verksamhetsinvesteringar

	År -1 Utfall	År 0 prognos	År 1 Beräkning	År 2 Beräkning	År 3 Beräkning	År 4 Beräkning
Immateriella investeringar	26 744	33 183	34 000	34 000	36 000	37 000
Materiella investeringar	260	4 500	2 000	2 000	2 000	2 000
Summa	27 004	37 683	36 000	36 000	38 000	39 000
Finansieras genom lån i Riksgälden	27 004	37 683	36 000	36 000	38 000	39 000

Låneram och förslag till investeringsplan

	År -1 Utfall	År 0 prognos	År 1 Beräkning	År 2 Beräkning	År 3 Beräkning	År 4 Beräkning
IB lån i Riksgäldskontoret	102 751	92 814	101 351	108 741	114 989	118 151
Nyupplåning (+)	27 004	37 683	36 000	36 000	38 000	39 000
Amorteringar (-)	-36 941	-29 146	-28 610	-29 752	-34 838	-30 415
UB lån i Riksgäldskontoret	92 814	101 351	108 741	114 989	118 151	126 736
Beslutad/föreslagen låneram	145 000	145 000	145 000	145 000	145 000	145 000
Ränteutgifter	3 823	2 088	1 977	2 125	2 248	2 312
Amortering Utgiftsområde 20 anslag 1:1	24 425	15 706	17 325	17 752	18 973	13 417
Amortering Utgiftsområde 20 anslag 1:2	6 707	6 798	2 667	2 756	3 824	4 408
Amortering Utgiftsområde 20 anslag 1:3	341	480	1 335	1 455	2 002	2 275
Amortering Utgiftsområde 20 anslag 1:4	1 190	385	385	464	622	766
Amortering Utgiftsområde 20 anslag 1:11	166	166	54	0	0	0
Amortering Utgiftsområde 20 anslag 1:14	1 064	2 534	4 026	4 535	5 701	6 365

Amortering Utgiftsområde 20 anslag 1:16	1 008	1 567	1 674	2 016	2 702	2 037
Amortering Övrig finansiering	2 040	1 510	1 144	774	1 014	1 147
Summa amortering	36 941	29 146	28 610	29 752	34 838	30 415

Förslag till investeringsplan samhällsinvesteringar

	År -1 Utfall	År 0 prognos	År 1 Beräkning	År 2 Beräkning	År 3 Beräkning	År 4 Beräkning
Anskaffning och utveckling av nya investeringar						
Skydd av värdefull natur (del av 1:14)	1 609 000	1 141 000	1 141 000	641 000	641 000	641 000
Byggnader, anläggningar m.m. i anslutning till skyddad värdefull natur (del av 1:3 ap.2)	14 000	10 000	10 000	10 000	10 000	10 000
Summa utgifter för anskaffning och utveckling	1 623 000	1 151 000	1 151 000	651 000	651 000	651 000
<i>Varav investeringar i anläggningstillgångar</i>						
Byggnader, mark och annan fast egendom	61 000	60 000	110 000	110 000	110 000	110 000
Maskiner, inventarier och installationer	0	0	0	0	0	0
Summa varav investeringar i anläggningstillgångar	61 000	60 000	110 000	110 000	110 000	110 000
Finansiering						
Utgiftsområde 20 Anslag 1:14	1 609 000	1 141 000	1 141 000	641 000	641 000	641 000
Utgiftsområde 20 anslag 1:3 ap.2	14 000	10 000	10 000	10 000	10 000	10 000
Lån i Riksgäldskontoret	0	0	0	0	0	0
Summa finansiering av anskaffning och utveckling	1 623 000	1 151 000	1 151 000	651 000	651 000	651 000
Vidmakthållande av befintliga investeringar						
Skötsel av skyddade områden, artbevarande, friluftsliv m.m.	1 115 000	1 212 000	1 414 000	1 414 000	1 374 000	1 374 000
Summa utgifter för vidmakthållande	1 115 000	1 212 000	1 414 000	1 414 000	1 374 000	1 374 000
<i>Varav investeringar i anläggningstillgångar</i>						
Byggnader, mark och annan fast egendom	0	0	0	0	0	0
Summa varav investeringar i anläggningstillgångar	0	0	0	0	0	0
Finansiering						
Utgiftsområde 20 anslag 1:3 ap.2	1 115 000	1 212 000	1 414 000	1 414 000	1 374 000	1 374 000
Summa finansiering av vidmakthållande	1 115 000	1 212 000	1 414 000	1 414 000	1 374 000	1 374 000
Totala utgifter för anskaffning, utveckling och vidmakthållande av investeringar	2 738 000	2 363 000	2 565 000	2 065 000	2 025 000	2 025 000
<i>Totalt varav investeringar i anläggningstillgångar</i>	<i>61 000</i>	<i>60 000</i>	<i>110 000</i>	<i>110 000</i>	<i>110 000</i>	<i>110 000</i>

5.2 Räntekontokredit

Naturvårdsverkets kredit på räntekontot uppgår till 18 mnkr.

5.3 Undantag från ekonomiadministrativa regelverk

Naturvårdsverket har sedan många år tillbaka ett undantag från 10 § förordningen (1993:527) om förvaltning av statliga fastigheter, m.m. Undantaget gäller att Naturvårdsverket, inom ramen för sitt förvaltningsuppdrag och inom ramen för de ekonomiska resurser som myndigheten förfogar över, får besluta om investeringar och förvärv när den beräknade utgiften för anskaffningen inte överstiger 20 mnkr per projekt och detta är redovisat i investeringsplanen. Om den beräknade utgiften överstiger 20 mnkr ska myndigheten lämna över frågan till regeringen för prövning.

Naturvårdsverket föreslår att beloppsgränsen i undantaget höjs och att den särskiljs på så sätt att 50 mnkr per projekt ska gälla som beloppsgräns när projekten avser fastighetsförvärv, medan nuvarande gränsbelopp om 20 mnkr per projekt kan bibehållas när projekten avser investeringar i byggnader och/eller markanläggningar.

Riksrevisionen har granskat regeringens och berörda myndigheters hantering av olika former av markintrång och publicerat rapporten Statens hantering av markintrång värdering och beslut om ersättning (RiR 2023:18). Riksrevisionens övergripande slutsats är att myndigheternas hantering i stor utsträckning är enhetlig och effektiv inom respektive myndighet.

Riksrevisionen noterar att Naturvårdsverket har en processbeskrivning som bland annat innehåller rutiner för förhandlare och värderare. Rutinerna fokuserar på de formella aspekterna av hanteringen och områdesskyddsprocessen. Riksrevisionen noterar vidare att inom Naturvårdsverket svarar separata upphandlade konsulter för både värdering och förhandling med fastighetsägare vid inrättande av områdesskydd. Naturvårdsverkets lantmätare granskar alla värderingar och begär vid behov rättningar, förtydliganden och kompletteringar av värderaren.

Markåtkomsten är en viktig stödprocess för länsstyrelsernas pågående naturreservatsärenden och för Naturvårdsverkets förberedelser för nya nationalparker. Sammanfattningsvis bedömer Naturvårdsverket att markåtkomstverksamheten är välfungerande vid myndigheten och att det därför finns goda förutsättningar att utan särskild regeringsprövning hantera även stora fastighetsförvärv inom ramen för kärnverksamheten för anslaget 1:14 Skydd av värdefull natur. Mot bakgrund av detta och till följd av marknadsprisläget för skogsfastigheter finns det därför skäl att ändra undantaget så att fastighetsförvärv upp till 50 mnkr per projekt hanteras av myndigheten.

Naturvårdsverket bedömer samtidigt att det finns skäl att bibehålla nuvarande beloppsgräns beträffande byggnader och/eller markanläggningar, exempelvis naturum, förvaltningsbyggnader eller liknande. Vi bedömer att regeringen torde ha ett fortsatt intresse i att granska och fatta beslut om investeringar överstigande 20 mnkr per projekt som rör uppförandet av byggnader och markanläggningar och

som inte på motsvarande sätt utgör kärnverksamheten under anslaget 1:14 Skydd av värdefull natur.

6. Bemyndigandetabeller

Uppgifter om bemyndigande per anslag/anslagspost, belopp i tkr.

Anslag 1:2 Miljöövervakning m.m., ap.1 Miljöövervakning

	Utfall 2024	Prognos 2025	Beräkning 2026	Beräkning 2027	Beräkning 2028	Beräkning 2029-slutår	Slutår
Ekonomiska åtaganden vid årets början	46 639	17 406	60 000			---	
+ Nya ekonomiska åtaganden	15 700	53 042	40 000			---	
- Utgifter mot anslag till följd av ekonomiska åtaganden	42 633	10 448	40 000	40 000	20 000		
- Övriga förändringar av ekonomiska åtaganden från tidigare år	- 1 300						2028
- Varav utgifter till följd av ekonomiska åtaganden vid utgången av år 0			40 000	13 000	7 000		
Ekonomiska åtaganden vid årets slut	17 406	60 000	60 000			---	
Tilldelat/föreslagen bemyndiganderam	60 000	60 000	60 000			---	

Anslag 1:3 Åtgärder för värdefull natur, ap.2 Kostnader för skötsel av skyddade områden, artbevarande, friluftsliv m.m.

	Utfall 2024	Prognos 2025	Beräkning 2026	Beräkning 2027	Beräkning 2028	Beräkning 2029-slutår	Slutår
Ekonomiska åtaganden vid årets början	438 395	412 112	673 563				
+ Nya ekonomiska åtaganden	245 210	500 000	476 437				
- Utgifter mot anslag till följd av ekonomiska åtaganden	266 894	238 549	250 000	400 000	300 000	200 000	
- Övriga förändringar av ekonomiska åtaganden från tidigare år	- 4 599						2036
- Varav utgifter till följd av ekonomiska åtaganden vid utgången av år 0			250 000	160 000	150 000	113 563	
Ekonomiska åtaganden vid årets slut	412 112	673 563	900 000	160 000	150 000	113 563	
Tilldelad/föreslagen bemyndiganderam	900 000	900 000	900 000				

Anslag 1:4 Sanering och återställning av förorenade områden, ap.1 Sanering och efterbehandling av förorenade områden

	Utfall 2024	Prognos 2025	Beräkning 2026	Beräkning 2027	Beräkning 2028	Beräkning 2029-slutår	Slutår
Ekonomiska åtaganden vid årets början	797 138	931 827	1 175 694		---	---	
+ Nya ekonomiska åtaganden	499 183	750 000	1 189 306		---	---	
- Utgifter mot anslag till följd av ekonomiska åtaganden	346 673	506 133	500 000	450 000	450 000	925 694	
- Övriga förändringar av ekonomiska åtaganden från tidigare år	-17 821						2055
- Varav utgifter till följd av ekonomiska åtaganden vid utgången av år 0			500 000	200 000	100 000	375 694	
Ekonomiska åtaganden vid årets slut	931 827	1 175 694	1 865 000		---	---	
Tilldelad/föreslagen bemyndiganderam	1 865 000	1 865 000	1 865 000		---	---	

Anslag 1:4 Sanering och återställning av förorenade områden, ap.5 Hantering av visst farligt avfall

	Utfall 2024	Prognos 2025	Beräkning 2026	Beräkning 2027	Beräkning 2028	Beräkning 2029-slutår	Slutår
Ekonomiska åtaganden vid årets början	0		240 000		---	---	
+ Nya ekonomiska åtaganden	0	240 000	240 000		---	---	
- Utgifter mot anslag till följd av ekonomiska åtaganden	0		48 000	48 000	48 000	336 000	
- Övriga förändringar av ekonomiska åtaganden från tidigare år							2055
- Varav utgifter till följd av ekonomiska åtaganden vid utgången av år 0			48 000	48 000	48 000	96 000	
Ekonomiska åtaganden vid årets slut	0	240 000	432 000		---	---	
Tilldelad/föreslagen bemyndiganderam	1 500 000	1 500 000	1 500 000		---	---	

Anslag 1:5 Miljöforskning, ap.1 Miljöforskning

	Utfall 2024	Prognos 2025	Beräkning 2026	Beräkning 2027	Beräkning 2028	Beräkning 2029	Slutår
Ekonomiska åtaganden vid årets början	49 156	89 183	102 000				
+ Nya ekonomiska åtaganden	72 935	53 216	108 000				
- Utgifter mot anslag till följd av ekonomiska åtaganden	32 908	40 399	60 000	80 000	45 000	25 000	
- Övriga förändringar av ekonomiska åtaganden från tidigare år							2029
- Varav utgifter till följd av ekonomiska åtaganden vid utgången av år 0			60 000	25 000	12 000	5 000	
Ekonomiska åtaganden vid årets slut	89 183	102 000	150 000				
Tilldelad/föreslagen bemyndiganderam	102 000	102 000	150 000				

Anslag 1:11 Åtgärder för havs -och vattenmiljö, ap.1 Avloppsrening- del till NV

	Utfall 2024	Prognos 2025	Beräkning 2026	Beräkning 2027	Beräkning 2028	Beräkning 2029	Slutår
Ekonomiska åtaganden vid årets början	2 786	4 652	20 000	20 000	10 000		
+ Nya ekonomiska åtaganden*	4 652	20 000	10 000				
- Utgifter mot anslag till följd av ekonomiska åtaganden	2 786	4 652	10 000	10 000	10 000		
- Övriga förändringar av ekonomiska åtaganden från tidigare år							2028
- Varav utgifter till följd av ekonomiska åtaganden vid utgången av år 0			10 000	5 000	5 000		
Ekonomiska åtaganden vid årets slut	4 652	20 000	20 000	10 000			
Tilldelad/föreslagen bemyndiganderam	20 000	20 000	20 000	---			

Anslag 1:13 Internationellt miljösamarbete, ap.1 Bilateralt miljösamarbete

	Utfall 2024	Prognos 2025	Beräkning 2026	Beräkning 2027	Beräkning 2028	Beräkning 2029	Slutår
Ekonomiska åtaganden vid årets början	1 210	384	6 400	6 400	0	0	
+ Nya ekonomiska åtaganden	384	6 400	6 400				
- Utgifter mot anslag till följd av ekonomiska åtaganden	914	384	6 400	6 400	0	0	
- Övriga förändringar av ekonomiska åtaganden från tidigare år	- 296						2028
- Varav utgifter till följd av ekonomiska åtaganden vid utgången av år 0			6 400				
Ekonomiska åtaganden vid årets slut	384	6 400	6 400				
Tilldelad/föreslagen bemyndiganderam	4 000	6 400	6 400				

Anslag 1:14 Skydd av värdefull natur, ap.1 Skydd värdefull natur - till NV

	Utfall 2024	Prognos 2025	Beräkning 2026	Beräkning 2027	Beräkning 2028	Beräkning 2029-slutår	Slutår
Ekonomiska åtaganden vid årets början	2 929	1 395	10 000				
+ Nya ekonomiska åtaganden	1 365	10 000	30 000				
- Utgifter mot anslag till följd av ekonomiska åtaganden	1 380	1 395	5 000	22 000	8 000	5 000	
- Övriga förändringar av ekonomiska åtaganden från tidigare år	-1 519						2068*
- Varav utgifter till följd av ekonomiska åtaganden vid utgången av år 0			5 000	3 000	1 000	1 000	
Ekonomiska åtaganden vid årets slut	1 395	10 000	35 000				
Tilldelad/föreslagen bemyndiganderam	50 000	35 000	35 000				

Anslag 1:16 Klimatinvesteringar, ap.1 Stöd till klimatinvesteringar

	Utfall 2024	Prognos 2025	Beräkning 2026	Beräkning 2027	Beräkning 2028	Beräkning 2029	Slutår
Ingående åtaganden	4 720 913	6 481 331	7 000 000				
+ Nya åtaganden	3 862 416	3 018 669	2 000 000				
- Infrjade åtaganden	1 093 018	2 500 000	2 000 000	2 700 000	2 500 000	1 800 000	
- Övriga förändringar av ekonomiska åtaganden från tidigare år	1 008 980						
							2030
Varav infrjade åtaganden av utestående åtaganden År 0			2 000 000	2 000 000	1 800 000	1 200 000	
Utestående åtaganden vid årets slut	6 481 331	7 000 000	7 000 000				
Tilldelad/föreslagen bemyndiganderam	6 500 000	7 000 000	7 000 000				